

Vybrané právní a ekonomické problémy čerpání účelových dotací EU

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

JUDr. Dana Zapletalová, Ph.D.

Michaela Jurková

Brno 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mé vedoucí bakalářské práce JUDr. Daně Zapletalové, Ph.D. za pomoc, konzultace a cenné rady při psaní této práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Vybrané právní a ekonomické problémy čerpání účelových dotací EU**

vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 30. prosince 2015

Abstract

Jurková, M. Selected legal and economic problem purpose of drawing EU subsidies. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2016.

The aim of this thesis is to summarize problems related to drawing subsidies from European funds. The thesis is divided into two parts – theoretical (bibliographic search) and practical. In the theoretical part, function, importance and basic principles of EU funds are described. Also, one section of the theoretical part deals with the problematics of submitting applications for cofinancing from the EU funds and also the problems, that can appear during drawing a financial help from the EU funds are mentioned. The practical part is focused on two cases, in which some problems arised in relation to EU funds subsidy drawing. Conclusion of the thesis deals with individual problems of project and formulates recommendations for a better control in the field of EU funds subsidy drawing.

Keywords

Funds EU, structural funds, grant, budget EU, corruption.

Abstrakt

Jurková, M. *Vybrané právní a ekonomické problémy čerpání účelových dotací EU*. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2016.

Cílem této práce je popsat problémy v rámci čerpání dotací z fondů EU. Tato práce je rozdělena celkem na dvě části – teoretickou (literární rešerši) a vlastní práci. V teoretické části je popsána funkce, význam a základní principy fondů EU. Další část je věnována problematice podávání žádosti o spolufinancování z programů EU a nakonec se v práci věnují také problémům, které vznikají při čerpání finančních pomoci z fondů EU. Vlastní práce je poté zaměřena na dva konkrétní případy, v rámci kterých vznikly problémy s čerpáním dotací z fondů EU. V závěrečné části jsou shrnuty jednotlivé problémy projektů a vypracována doporučení pro lepší kontrolu v oblasti čerpání dotací z fondů EU.

Klíčová slova

Fondy EU, strukturální fondy, dotace, rozpočet EU, korupce.

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíl práce	8
3	Literární řešerše	9
3.1	Česká republika strukturální fondy EU.....	9
3.1.1	Programovací období 2007 - 2013.....	9
3.1.2	Programovací období 2014 - 2020.....	11
3.2	Fondy Evropské unie	12
3.2.1	Strukturální a regionální politika EU.....	14
3.2.1.1	Cíle regionální politiky	15
3.2.1.2	Strukturální fondy.....	16
3.2.1.3	Principy regionální a strukturální politiky.....	18
3.2.2	Rozpočet EU	19
3.2.2.1	Víceletý finanční rámec Evropské unie	20
3.2.3	Řízení fondů EU.....	22
3.2.4	Čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie.....	24
3.3	Získávání dotací z evropských zdrojů	25
3.3.1	Pojem dotace.....	26
3.3.2	Druhy dotací.....	26
3.3.3	Postup získávání dotací	27
3.3.3.1	Vytvoření podrobného projektu	27
3.3.3.2	Nalezení příslušného operačního programu a v něm konkrétní oblasti podpory pro projektový záměr	28
3.3.3.3	Výzvy operačních programů.....	28
3.3.3.4	Podání žádosti	29
3.3.3.5	Posouzení žádosti.....	29
3.3.3.6	Realizace projektu	30
3.3.3.7	Žádost o platbu.....	31
3.3.3.8	Vyhodnocení a vyúčtování.....	31

3.3.3.9	Kontrola na místě.....	32
3.3.3.10	Publicita projektu.....	32
3.3.3.11	Udržitelnost projektu	32
3.3.4	Porušení podmínek poskytnutí dotace.....	33
3.3.5	Odpovědnost za porušení podmínek poskytnutí dotace	34
3.3.6	Kontrolní orgány poskytování/čerpání dotací	34
3.3.7	Korupční rizika dotačního řízení	37
3.4	Dotace v zemědělství	38
3.4.1	Co je Agroenviopatření?	39
3.4.2	Žádost na Agroenviopatření	41
3.4.3	Co je SAPS?.....	41
4	Vlastní práce	42
4.1	Projekt IP 1 – Služby sociální prevence v Libereckém kraji	42
4.1.1	Popis a příprava projektu	42
4.1.2	Rozpočet a problémy projektu.....	43
4.1.3	Situace kolem LRS.....	43
4.1.4	Kontroly MPSV	44
4.1.5	Závěrečné shrnutí a doporučení	44
4.2	Přímé dotace z programu Agroenvi opatření a SAPS.....	45
4.2.1	Využití Agroenvi opatření a SAPS.....	45
4.2.2	Problém s čerpáním finančních prostředků	45
4.2.3	Postih za nedodržení podmínek.....	46
4.2.4	Závěrečné shrnutí a doporučení	46
5	Závěr	47
6	Literatura	48
7	Seznam obrázků	50
8	Seznam tabulek	51
9	Seznam grafů	52

1 Úvod

1. května 2004 den, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie. Tomuto vstupu ovšem předcházela řada jednání o podání žádosti pro vstup České republiky do Evropské unie již v roce 1996. Než jsme se stali členy Evropské unie, trvalo to celých 8 let.

V současné době tvoří Evropskou unii 28 členských států. S ohledem na tak veliké množství států a také na historický vývoj těchto jednotlivých států není možné, aby byla ekonomická, sociální a politická úroveň v jednotlivých státech stejná. Z těchto důvodů byl již v roce 1960 založen první fond pod názvem Evropský sociální fond. Tento fond sloužil na pomoc regionům, ve kterých se vyskytovala vysoká nezaměstnanost. Od dob založení tohoto fondu pomohl více než milionům Evropanům získat práci, osvojit si nové dovednosti a také najít lepší pracovní místo. Po vzniku tohoto fondu následovaly další fondy jako jsou například Evropský zemědělský záruční fond (1962), Evropský fond pro regionální rozvoj (1975), Fond soudržnosti (1993) a mnoho dalších. Veškeré fondy EU pracují na stejném principu, a to principu evropské politiky, sociální a hospodářské soudržnosti. Hlavním cílem těchto fondů je poté eliminace rozdílů v životní úrovni mezi jednotlivými regiony Evropské unie, rovněž přispívání ke snižování nezaměstnanosti, podporování budování sociálních a hospodářských struktur v zaostalejších regionech, také je dalším cílem pomáhání v rámci zlepšování životního prostředí a pomáhání s investováním do budování infrastruktury.

Česká republika, která je součástí Evropské unie, má možnost čerpat finanční prostředky z jednotlivých fondů, které Evropská unie nabízí. Jelikož hovoříme o situaci, které využívá více a více lidí, rozhodla jsem se rozebrat a zhodnotit tuto problematiku. Hlavně jsem se zaměřila na zneužívání těchto finančních výpomocí a také na nedodržování podmínek, které souvisí s čerpáním finančních prostředků z fondů EU. Je patrné, že se jedná o čím dál tím větší a častější problém v rámci naší republiky. Samozřejmě ne jen té naší. Proto jsem se rozhodla zaměřit právě na tento problém, abych rozebrala, jaké jsou možné postihy a hrozby, které vyplývají ze zneužívání dotací a nedodržení podmínek při čerpání těchto dotací.

Samozřejmě je nutné rozebrat i samotný začátek před čerpáním finanční výpomoci. Hovořím tu o rozebrání postupu získávání dotací, který by mohl být do budoucna přínosem a menším návodem pro získání těchto finančních výpomocí. To z toho důvodu, že tyto výpomoci využívají nejen podniky, ale rovněž občané. Je nutné podotknout, že informace, které jsou zpracovány v rámci této práce jsem získala pomocí oficiálních internetových stránek, které slouží jako pomoc pro žadatele o dotace. Mimo tyto internetové stránky jsou dobrým zdrojem také příručky, které mají žadatelé k dispozici a nakonec i literatura, která ovšem není v těchto případech mnohdy aktuálně zpracována.

2 Cíl práce

Tato práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou (literární rešerši) a část praktickou, která je nazývána jako vlastní práce. Cílem v rámci teoretické části je shrnout jednotlivé fondy Evropské unie, důvody jejich vzniku i způsob jejich fungování, podání žádosti o finanční výpomoci z fondů EU, rozebrání rozpočtu EU a jeho sestavení pro programovací období 2007 – 2013 a 2014 – 2020, rozebrání důsledků, které souvisí se zneužíváním finančních výpomocí a v neposlední řadě rozebrání situací, kdy dochází k nedodržení podmínek, které jsou nezbytné pro čerpání finančních prostředků z Evropské unie. Z důvodu vlastní práce jsem v literární rešerši zmínila problematiku dotací v oblasti zemědělství. To z toho důvodu, že v rámci vlastní práce jsem využila příkladu právě z oblasti zemědělství.

V rámci vlastní práce se zaměřím na rozebrání dvou konkrétních příkladů. Jeden je zaměřen na účelné zneužití dotací z EU, druhý je zaměřen na nedodržení podmínek při čerpání dotací z EU. Rozeberu jednotlivé problémy, které v těchto příkladech vznikly, a provedu doporučení, které by do budoucna mohlo snížit počet takových případů.

3 Literární rešerše

3.1 Česká republika strukturální fondy EU

Jednotlivé finanční prostředky, které je možné čerpat ze strukturálních fondů EU, Česká republika čerpá prostřednictvím jednotlivých operačních programů. V rámci těchto operačních programů jsou vyhlášovány konkrétní dotační tituly. Jednotlivé operační programy jsou administrativně řízeny danými implementačními společnostmi, to znamená, že veškerá komunikace v rámci dotací a také podání žádosti o dotaci probíhá v českém jazyce.

„ČR se do politiky hospodářské a sociální soudržnosti plně zapojila ihned po svém vstupu do EU v roce 2004.“¹ I když v tomto roce se už blížilo ke konci programovacího období 2000 – 2006, Česká republika byla v čerpání své alokace, která byla ve výši 1,6 mld. EUR, velmi úspěšná.

3.1.1 Programovací období 2007 - 2013

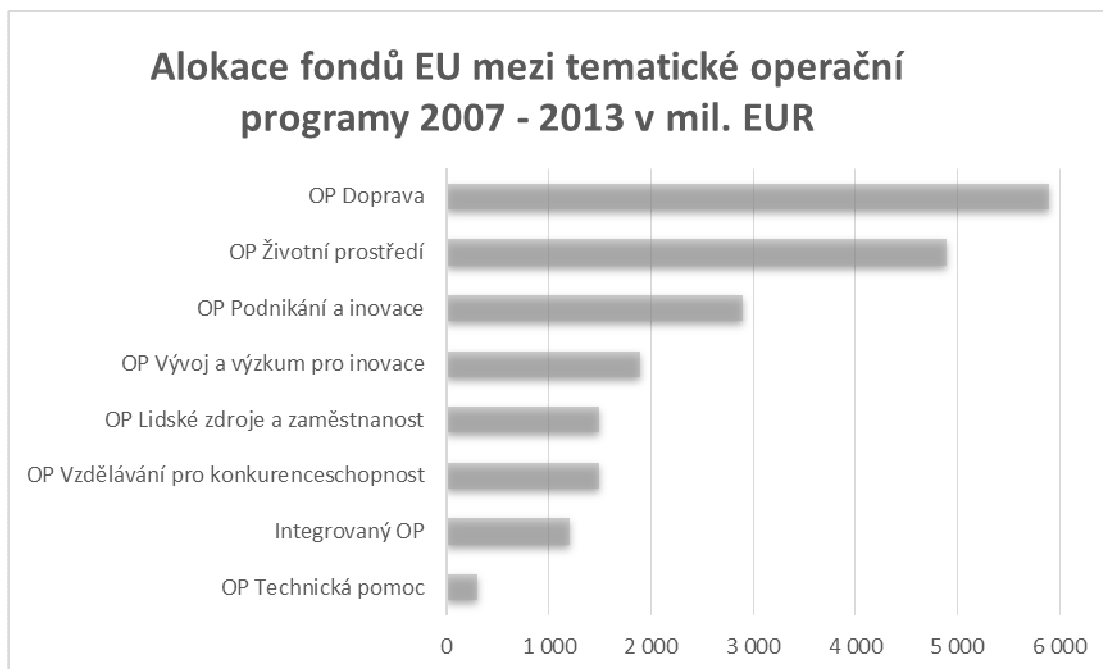
V rámci programovacího období 2000 – 2006 byla ČR velmi úspěšná, ale v případě následujícího období, tedy období 2007 – 2013 bylo vše jinak. Pro tuto konkrétní „sedmiletku“ získala Česká republika celkovou alokaci ve výši 26 mld. EUR. Čerpání těchto finančních prostředků bylo ovšem podmíněno vypracováním víceletých rozvojových programů. Tato podmínka byla stanovena z toho důvodu, že strukturální fondy nejsou určeny k financování jednotlivých akcí, nýbrž k podpoře programů, které mají vlastní rozpočet a mají přesně vymezené priority a opatření. Jednotlivé programové dokumenty připravovala sama Česká republika, ovšem schválení většiny z nich podléhalo a v současnosti i podléhá v konečné fázi Evropské komisi. Rovněž i samotná příprava těchto jednotlivých programů je ovlivňována nastavením dané hospodářské politiky a sociální soudržnosti v konkrétním programovacím období.

Mezi základní dokumenty při sestavování národních strategických priorit a plánování pro jednotlivé roky, řadíme dokument, který je nazýván jako Strategické zásady Společenství pro soudržnost. Schvalování tohoto dokumentu je plně v kompetenci Evropské komise a přijímání tohoto dokumentu je v kompetenci Rady EU. V rámci programování strukturálních fondů hrál a hraje hlavní roli důležitý faktor, který se zaměřuje na ekonomickou úroveň jednotlivých regionů. Konkrétně jde o to, že všechny oblasti, které byly na úrovni NUTS 2 v Evropské unii a zároveň jejich ekonomická úroveň se pohybovala pod hranicí 75% průměru EU, měli tyto oblasti nárok na podporu z Cíle Konvergence. Naopak ty regiony, které tyto podmínky nesplnili, čerpali z Cíle Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Konkrétně v České republice bylo nutné se zaměřit na přípravu různých operač-

¹ ČR a strukturální fondy. 2015. *Euroskop* [online]. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8877/sekce/cr-a-strukturalni-fondy/>

ních programů, jiné pro Prahu a jiné pro ostatní regiony ČR. Pro Prahu totiž platila ona zmíněná hranice 75% úrovně HDP na obyvatele. (Jeníček, 2010, s. 113 – 114)

Čerpání finančních prostředků v programovacím období 2007 – 2013 bylo problematické. Na tomto problematickém čerpání se z velké části podílelo komplikované aranžmá 24 operačních programů a 18 řídicích orgánů, to mnohokrát kritizovala i samotná Evropská komise.

Graf 1: Alokace fondů EU mezi tematické operační programy 2007 - 2013 v mil. EUR, vlastní tvorba

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy>

Na výše uvedeném grafu (grafu č. 1) můžeme vidět alokaci fondů mezi tematické operační programy v rámci cíle Konvergence za programovací období 2007 – 2013. Na první pohled je patrné, že nejvíce finančních prostředků bylo v tomto programovacím období soustředěno do operačního programu Doprava. Zde se jednalo o částku cca 6 000 mil. EUR. V rámci tohoto operačního programu jde například o modernizaci železničních koridorů transevropských dopravních sítí, opatření k minimalizaci vlivů již dokončených staveb na životní prostředí a veřejné zdraví a další.

Hned po operačním programu Doprava bylo nejvíce finančních prostředků soustředěno do operačního programu Životní prostředí. Konkrétně hovoříme cca o 5 000 mil. EUR. V rámci tohoto operačního programu hovoříme například o čistírnách odpadních vod, úpravnách vody, informačním systému předpovědi povodňové služby a další.

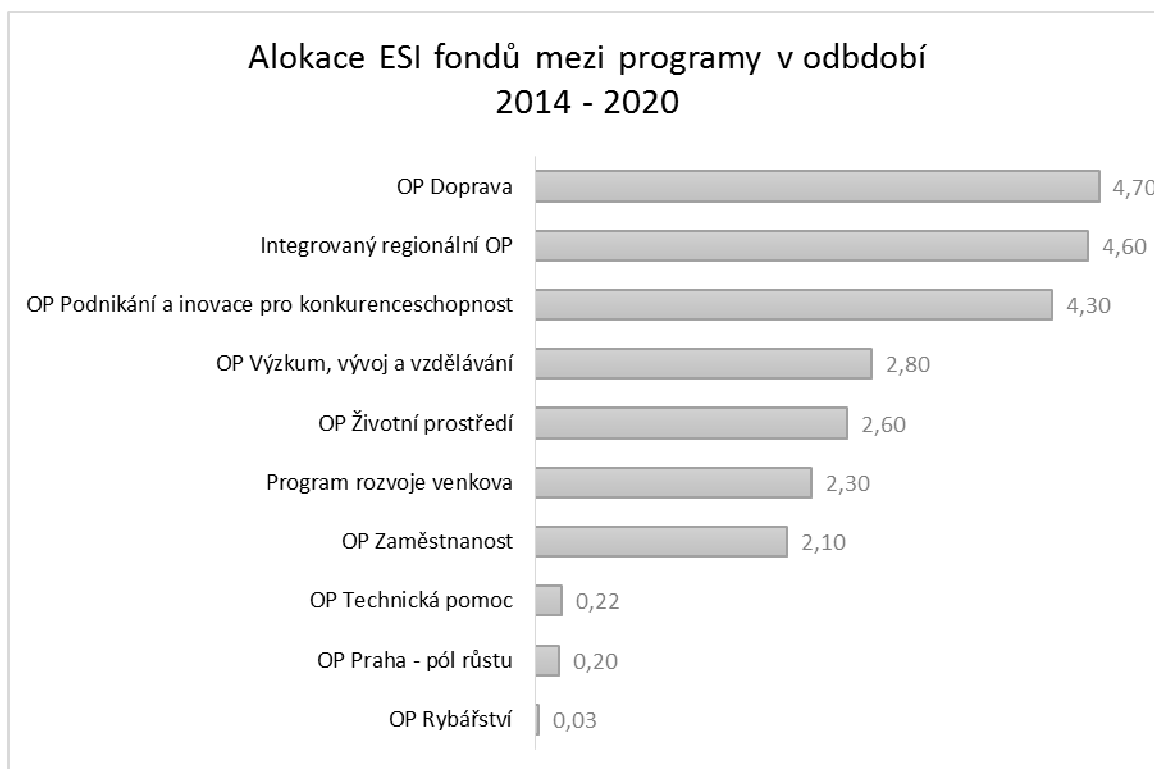
3.1.2 Programovací období 2014 - 2020

V rámci programovacího období 2014 – 2020 bylo České republice přiděleno cca 24 mld. EUR. Toto bylo rozhodnuto v souladu s rozpočtovým rámcem Evropské unie pro dané sedmileté období. Když zohledníme, že populace v České republice je asi 2,1% obyvatelstva EU, můžeme dospět k závěru, že finanční příděl pro Českou republiku je v rámci Evropské unie vysoce nadprůměrný. Česká republika se tedy řadí mezi ty státy, které mají největší alokaci v přepočtu na jednoho obyvatele.

V říjnu roku 2006 bylo Evropskou unií uveřejněno šest nových nařízení. Jejich finální podoba byla schválena 17. prosince 2013. Tato nařízení tvoří v rámci programovacího období legislativní základ pro finanční podporu z Evropských strukturálních a investičních fondů. Tato pravidla byla vytvořena proto, aby bylo zajištěno zlepšení koordinace mezi jednotlivými fondy a také programy na národní úrovni. V rámci tohoto programovacího období vznikla řada novinek, mezi které patří:

- zvětšení počtu zapojených fondů,
- nastavení systému předběžných podmínek,
- důraz na posílení strategického řízení a plánování, konkrétně při přípravě a realizaci programovacího období, Dohody o partnerství nebo jednotlivých programů a obecně na kvalitu strategické práce v České republice,
- vyšší měřitelnost přínosu podpořených operací,
- finanční závislost na rychlosti a kvalitě čerpání,
- vyšší míra uplatnění územně specifického přístupu a využití integrovaných nástrojů,
- a nakonec vyšší míra uplatnění finančních nástrojů na úkor dotací.

Níže máme uveden a popsán graf č. 2, který zobrazuje alokaci ESI fondů mezi jednotlivé programy v programovacím období 2014 – 2020. Stejně jako v předchozím programovacím období jde o alokaci v rámci Cíle Konvergence.

Graf 2: Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014 – 2020, vlastní tvorba

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

Na obrázku je možné vidět, že nejvíce finančních prostředků z fondů EU je přiděleno operačnímu programu Doprava a Integrovanému regionálnímu operačnímu programu. Konkrétně hovoříme o částkách 4,7 mld. EUR a 4,6 mld. EUR. Regionálním operačním programem rozumíme například podporu služeb informační společnosti včetně elektronické veřejné správy a další. Naopak nejméně finančních prostředků je soustředěno do operačního programu Rybářství.

Když porovnáme graf č. 1, který se nachází na straně 9 s výše uvedeným grafem č. 2, je patrné, že v obou dvou případech je nejvíce finančních prostředků soustředěno do operačního programu Doprava. Naopak operační program Životní prostředí, který byl druhým nejvíce financovaným v rámci předchozího programovacího období, se nyní objevuje až na pátém místě s finančními prostředky v celkové výši 2,6 mld. EUR.

3.2 Fondy Evropské unie

Prostřednictvím jednotlivých fondů Evropské unie usiluje EU o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj. O tento rozvoj usiluje EU v rámci všech svých členských států a také v rámci jednotlivých regionů členských států Evropské unie.

Fondy Evropské unie tedy zahrnují celou řadu nástrojů finanční pomoci. V rámci programovacího období 2014 – 2020 jsou pro Českou republiku stanoveny

pravidla pro celkem pět fondů. Těchto pět fondů dohromady tvoří strukturální a investiční fondy. Ovšem pro programovací období 2014 – 2020 nejsou stanoveny pouze investiční a strukturální fondy, ale také je možné využít řadu komunitárních programů.

Jednotlivá pravidla a podmínky pro fungování fondů EU jsou z evropské úrovně definována nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1303/2013, obecné nařízení. Podmínky, které jsou v tomto nařízení stanoveny, je možné rozdělit na podmínky obecné a tematické. Ty obecné podmínky jsou v situacích, kdy jejich naplnění postupuje napříč operačními programy. Tematické podmínky jsou naopak rozebrány a specifikovány uvnitř konkrétního programu. Mezi obecné předběžné podmínky můžeme zařadit oblasti, jako jsou nediskriminace, rovné příležitosti, zdravotně postižení, veřejné zakázky, veřejná podpora, posuzování vlivů změrů na životní prostředí EIA/SEA a nakonec statistické ukazatele. Když se zaměříme na tematické předběžné podmínky, zjistíme, že pokrývají rozsáhlé oblasti, proto zde uvedu jednu z nich a to takovou, kterou lze považovat za nejvýznamnější. Konkrétně tedy hovořím o „oblasti účinné veřejné správy, energetiky nebo strategického zarámování oblastí jako je školství či výzkumu a je.“²(www.dotaceeu.cz, 2015)

Níže máme znázorněnou tabulku, ve které jsou rozvrženy jednotlivé fondy EU. Jsou seřazeny podle roku jejich vzniku. Proto můžeme vidět, že nejstarší fond je Evropský sociální fond, který vznikl již v roce 1960. Naopak nejmladší fond je Evropský námořní a rybářský fond, který vznikl v roce 2014.

² Předběžné podmínky. *Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. [cit. 2015-12-8]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Narodni-organ-pro-koordinaci/Predbezne-podminky>

Tabulka 1: Přehled fondů EU, vlastní tvorba

Název	Vznik	Podporuje
Evropský sociální fond	1960	„měkké“ projekty (zaměstnanost)
Evropský zemědělský záruční fond	1962	podpora zemědělců
Evropský fond pro regionální rozvoj	1975	„tvrdé“ projekty (podpora chudších regionů v celé EU)
Fond soudržnosti	1993	podpora chudších států EU (nikoli regionů)
Fond solidarity	2002	pomoc při velké přírodní katastrofě
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova	2005	rozvoj venkova, součást Společné zemědělské politiky
Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci	2007	pomoc propuštěným zaměstnancům
Evropský námořní a rybářský fond	2014	podpora rybářů, navazuje na Evropský rybářský fond

Zdroj: <https://www.euroskop.cz/9035/sekce/prehled-fondu-eu/>

3.2.1 Strukturální a regionální politika EU

Evropská regionální politika je zaměřována na snižování rozdílů členských států v oblastech kulturních, jazykových a historických odlišností. Z těchto odlišností vyplývá různá ekonomická úroveň, která je měřitelná pomocí výše hrubého domácího produktu, který je často označován zkratkou HDP. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009, s. 15)

Regionální politika nebyla nutná ihned na samotném začátku vzniku Evropské unie, a to z toho důvodu, že nebyly značné odlišnosti jednotlivých členských států, které by bylo potřebné snižovat. To bylo způsobeno tím, že na začátku Evropské unie bylo jen pár členských států. Regionální politika jako taková vznikla až s prvním rozšířením těchto členských států, konkrétně tedy hovoříme o roce 1973. V této době už byla regionální politika nutná, protože do společenství byly

přijaty státy jako Irsko, které vystupovalo jako méně ekonomicky rozvinutá, ale také Velká Británie, která byla nerovnoměrně rozvinutá. V roce 1975 poté vznikl Evropský fond regionálního rozvoje, který se stal institucí pro správu regionální politiky a také nástrojem pro snižování regionálních rozdílů. Následně od roku 1981 se regionální politika týkala také Řecka.

Pro nové programovací období 2014 – 2020 jsou stanoveny dva základní cíle regionální politiky, konkrétně hovoříme o investicích pro růst a konkurenceschopnost a o Evropské územní spolupráci. V rámci tohoto nového období bude regionální politika představovat hlavní investiční nástroj Evropské unie k dosažení jednotlivých cílů strategie, která je nazývána jako Evropa 2020. Mezi tyto jednotlivé cíle patří nastartování růstu, tvorba pracovních míst, boj proti změně klimatu, řešení energetické závislosti, omezení chudoby a sociálního vyloučení. (www.euroskop.cz, 2015)

O strukturální politice můžeme říct, že strukturální politika jako taková vznikla již v roce 1988. V tomto roce totiž bylo přijato rozhodnutí o integraci regionální politiky s částí sociální a zemědělské politiky. Strukturální politika tedy vznikla s cílem zajistit ekonomickou a sociální soudržnost s ohledem na připravovaný vnitřní trh. (Cihelková, 2007, s. 267)

3.2.1.1 Cíle regionální politiky

Mezi jednotlivé cíle regionální politiky řadíme cíle, jako jsou cíl konvergence, cíl regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti a cíl evropské územní spolupráce. O těchto cílech je podrobněji zmíněno níže.

- **Cíl konvergence**

Hlavním účelem cíle konvergence je pomoc těm nejméně rozvinutým zemím k rychlejšímu dosáhnutí průměru Evropské unie, a to pomocí zlepšených podmínek pro růst a zaměstnanost.

Tohoto cíle by mělo být dosahováno pomocí investic, které směřují do fyzického a lidského kapitálu, inovací, znalostí společnosti, schopnosti přizpůsobit se změnám, životního prostředí a účinnosti správy. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009, s. 17)

Hovoříme tedy o cíli, který se zaměřuje na růst a tvorbu pracovních míst, a to konkrétně v těch nejméně rozvinutých zemích.

- **Cíl regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanost**

Hlavním posláním tohoto cíle, jak plyne z názvu, je zvyšování konkurenceschopnosti a úrovně zaměstnanosti a přitažlivosti regionů. Konkrétně přitažlivosti těch regionů, které nejsou zařazeny mezi ty nejméně rozvinuté.

Tohoto cíle regionální politiky by mělo být dosahováno pomocí „předvídání hospodářských a sociálních změn a podporou inovace, podnikavosti, ochrany ži-

votního prostředí, dostupnosti, přizpůsobivosti a rozvoje trhů práce usnadňujících sociální začleňování.“³

Tento cíl je zaměřen na podporu konkrétně těch regionů, které nejsou zahrnuty v cíli konvergence.

- **Cíl Evropské územní spolupráce**

Hlavním účelem tohoto cíle je zvyšování přeshraniční, nadnárodní a mezi-regionální spolupráce. Obrovskou snahou v rámci tohoto cíle je podpora společného řešení problémů. Tyto problémy jsou například řešeny v oblastech rozvoj měst, venkova a pobřeží, podpora hospodářských vztahů a spolupráce mezi malými a středními podniky. (Tauer, Zemánková, Šubrtová, 2009, s. 17)

„Mezi hlavní priority patří: podpora rozvoje vědy a výzkumu a informační společnosti, rozvoj hospodářských vztahů, budování infrastruktury, technického propojení a posilování dostupnosti (doprava, životní prostředí, ICT), zajištění spolupráce v oblasti společnosti, zvyšování zaměstnanosti.“⁴

3.2.1.2 Strukturální fondy

Strukturální fondy patří mezi hlavní nástroje politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Mezi důležité účely těchto fondů patří snižování rozdílů v případech úrovně různých regionů a zaostalostí, a to nejvíce znevýhodněných oblastí. To znamená, že prostředky, které plynou z těchto fondů, jsou určeny převážně na pomoc právě méně rozvinutým regionům, které mají strukturální problémy. Také slouží na podporu adaptace a modernizace politik a rovněž na systém vzdělávání a odborné přípravy v oblasti zaměstnanosti. Tohoto účelu dosahují strukturální fondy pomocí rozvojových regionů a projektů. Mezi strukturální fondy patří:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)**

Tento fond vznikl v roce 1974, a to jako základní nástroj regionální politiky EU. Napomáhá rozvoji a strukturálnímu vyrovnání právě těch zaostávajících oblastí. Také napomáhá ekonomické a sociální konverzi oblastí, u kterých s vyskytují strukturální problémy. Cílem tohoto fondu je tedy posílení ekonomické a sociální soudržnosti v rámci celé Evropské unie, tohoto chce tento fond dosáhnout pomocí vyrovnání rozdílů mezi jednotlivými regiony Evropské unie. (Budík J., 2009, s. 12)

³ TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem : metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.

⁴ TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem : metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.

Tento fond soustřeďuje jednotlivé investice hned do několika oblastí. Jde o přístup, který je nazýván jako „tematická koncentrace“. Mezi jednotlivé oblasti tohoto fondu patří například inovace a výzkum, digitální agenda, podpora malým a středním podnikům a nízkouhlíkové hospodářství.

Fond je v rámci objemu finančních prostředků považován za největší ze všech. Jednotlivá pravidla, která jsou stanovena pro fungování tohoto fondu, jsou k nalezení v nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1301/2013.

- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV)**

Na programovací období 2014 – 2020 byly stanoveny tři dlouhodobé cíle politiky rozvoje venkova. Ty byly stanoveny v souladu se strategií, která je nazývána jako Evropa 2020, a také s celkovými cíli. Mezi tyto dlouhodobé cíle řadíme například cíle jako „zvyšovat konkurenceschopnost zemědělství, zajišťovat udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu a dosáhnout vyváženého územního rozvoje venkovských hospodářství a komunit, včetně vytváření a zachování pracovních míst.“⁵

V rámci již výše zmíněného programovacího období 2014 – 2020 hovoříme o fondu se čtvrtou nejvyšší alokací finančních prostředků. Tato alokace je rozdělována pomocí Programu rozvoje venkova. Jednotlivá pravidla pro fungování fondu jsou stanovena v nařízení Evropské komise a Rady č. 1305/2013, nařízení č. 1306/2013 a nařízení č. 1310/2013.

- **Evropský námořní fond a rybářský fond (EMFF)**

EMFF byl vytvořen speciálně na programovací období 2014 – 2020. Hovoříme o jednom z pěti strukturálních a investičních fondů, které se navzájem doplňují a také navzájem přispívají k obnově růstu pracovních míst v rámci celé Evropy.

Fond byl vytvořen, aby napomáhal rybářům přejít na udržitelný rybolov. Rovněž tento fond podporuje pobřežní komunity. EMFF také napomáhá tím, že financuje projekty, které zlepšují kvalitu života v jednotlivých evropských pobřežních oblastech.

S ohledem na situaci, že Česká republika je vnitrozemský stát a rovněž s ohledem na cíl, jsou finanční prostředky, které jsou přidělovány v rámci tohoto fondu, omezené. Když se na situaci podíváme v přepočtu na jednoho obyvatele, tak zjistíme, že alokace v rámci České republiky je čtvrtou nejnižší v Evropské unii a je určena výhradně na operační program Rybářství. Jednotlivá pravidla pro fungování tohoto fondu jsou stanovena v nařízení Evropské komise a Rady č. 508/2014.

⁵ Rozvoj venkova 2014 - 2020. 2015. *Europa* [online]. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_cs.htm

- **Evropská územní spolupráce (EÚS)**

Sem spadají takové operační programy, které jsou zaměřeny na přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní spolupráci. Hlavním cílem té přeshraniční spolupráce je společné řešení problémů, konkrétně v pohraničních oblastech. Naopak ta nadnárodní a mezinárodní spolupráce by měla pomáhat lepšímu propojení i vzdálenějších míst a také rozsáhlejších evropských regionů.

3.2.1.3 Principy regionální a strukturální politiky

Mezi jednotlivé principy regionální a strukturální politiky řadíme principy, jako jsou princip programování, koncentrace, doplňkovosti, partnerství a princip monitorování a vyhodnocování. Hovoříme tedy celkem o pěti principech těchto dvou politik. Všechny principy, které jsou uvedeny níže, je nutné vzít v úvahu při tvoření projektů pro čerpání finančních prostředků z Evropské unie.

- **Princip programování**

Strukturální fondy jsou alokovány, a to na základě několikaletých plánů regionálního rozvoje. Tyto plány jsou vyjednány mezi členskými státy Evropské unie a Evropskou komisí. Hlavním cílem principu je zajištění komplexního řešení regionálních problémů a také nepřidělování prostředků na dílčí projekty bezkonceptně.

Pomoc v rámci tohoto principu programování je uplatňována ve formě standardně zpracovaných víceletých programových dokumentů. Mezi hlavní typy těchto dokumentů patří například Národní/Regionální rozvojový plán, Národní strategický referenční rámec a Operační programy.

- **Princip partnerství**

V rámci tohoto principu je důležitá spolupráce různých subjektů při přípravě a realizaci jednotlivých programů a projektů. Tato spolupráce je mezi Komisí a ostatními členskými státy Evropské unie a také spolupráce mezi příjemci podpory s dalšími subjekty. Tyto další subjekty jsou jmenovány státem, a to v souladu s principem subsidiarity. Využívání principu spočívá v přípravě, provádění, monitorování a hodnocení efektivnosti operačních programů, a to ve všech fázích jejich realizace.

- **Princip koncentrace**

Zde jde o cílení výdajů fondů do těch oblastí, kde jsou největší strukturální problémy. Takové oblasti jsou vybírány pomocí prioritních cílů. Konkrétně těch cílů, které jsou společně definovány Evropskou komisí s členskými státy Evropské unie. Tento princip přináší snadnější a přehlednější kontrolu a také monitorování.

- **Princip doplňkovosti**

Spočívá v pomoci EU, která má doplňovat prostředníky příjemce pomoci. Musí jít o tzv. prostředky navíc (takové prostředky, které jsou nad rámec národních prostředků). Toto by mělo vést k vyšší efektivitě a odpovědnosti při používání poskytnutých prostředků.

- **Princip monitorování a vyhodnocování**

Význam tohoto principu se neustále zvyšuje. Jde o průběžné sledování a vyhodnocování využívání prostředků ze zdrojů Evropské unie.

3.2.2 Rozpočet EU

Rozpočet EU tvoří takové veřejné zdroje, které slouží k financování společných aktivit členských států. Jde konkrétně o takové aktivity, které byly přeneseny na úroveň EU, a to pomocí primární legislativy. To znamená pomocí smluv. Tento rozpočet vystupuje především jako investiční rozpočet.

Z rozpočtu EU jsou například financovány výdaje, které jsou určeny ke zvýšení prosperity jednotlivých oblastí Evropské unie a k překonání rozdílů mezi nimi. Dále jsou tímto rozpočtem financovány výdaje na podporu zemědělství nebo životního prostředí a také na posílení bezpečnosti v EU a také v jejím okolí. Jelikož Evropská unie není státem, její výdaje jsou podstatně nižší než výdaje jednotlivých členských států. Ty totiž ze svých rozpočtů financují sociální politiku, zdravotnictví nebo armádu. Rovněž jako výdaje i příjmy rozpočtu EU jsou do jisté míry specifické. Příjmy jsou tvořeny jednak příspěvky od jednotlivých členských států, ale také vlastními zdroji, kterými EU disponuje.

Mezi tyto hlavní zdroje rozpočtu EU patří tradiční vlastní zdroje, podíl na dani z přidané hodnoty, podíl z hrubého národního důchodu členských států a další. Mezi ostatní můžeme například zařadit poplatky za administrativní činnosti, daně z příjmů zaměstnanců institucí EU, pokuty a další.

Výdaje společného rozpočtu Evropské unie ročně dosahují průměrně pouhého 1% HND EU, konkrétně tu hovoříme o cca 235 eurech na jednu osobu. Výdaje jsou rozděleny do širších kategorií a odrazují aktuální výzvy a priority, které si Evropská unie v konkrétním období stanovuje. Mezi jednotlivé výdaje rozpočtu EU řadíme inteligentní růst podporující začlenění, udržitelný růst (přírodní zdroje), bezpečnost a občanství, Globální Evropa, správa a vyrovnávací náhrady. O výdajích rozpočtu rozhodují Rada EU a Evropský parlament, a to na základě návrhu od Evropské komise. Výdaje ročního rozpočtu Evropské unie jsou dány víceletým finančním rámcem, který stanoví závazné limity, které nesmí být z žádných důvodů překročeny. (www.euroskop.cz, 2014)

3.2.2.1 Víceletý finanční rámec Evropské unie

Víceletý finanční rámec představuje jistou finanční perspektivu EU, která je přijímána ve formě meziinstitucionální dohody. To je dohoda mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU. Tento finanční rámec stanovuje rozpočtové priority Evropské unie a určuje stropy jednotlivých výdajů pro každou stanovenou prioritu. To všechno v rámci střednědobého období. Mezi hlavní cíle tohoto finančního rámce patří udržení rozpočtové disciplíny Evropské unie, kontroly rozpočtových výdajů a návaznost lepší spolupráce mezi unijními institucemi. Finanční rámec především prospívá k větší stabilitě financování EU.

Pro programovací období 2014 – 2020 byl schválen víceletý rozpočtový rámec 2. prosince 2013. Maximální možné výdaje v rámci tohoto programovacího období byly stanoveny na téměř jeden bilion EUR. Necelá polovina této sumy byla určena k naplnění Evropských strukturálních a investičních fondů. Pro lepší přehlednost je nutné rozebrat jednotlivé oblasti víceletého finančního rámce.

Okruh 1 - inteligentní růst podporující začlenění. Tento okruh je dělen ještě na další dvě dílčí části, a to na 1a, která je nazývána jako Hospodářská, sociální a územní soudržnost. Zde jde o tzv. unijní programy. To jsou programy, které jsou zaměřené na konkurenceschopnost EU. V rámci podokruhu 1b jsou udělovány finanční prostředky pro Politiku soudržnosti, a to prostřednictvím tzv. Evropských strukturálních a investičních fondů.

Okruh 2 - udržitelný růst. Zde jsou zahrnuty takové výdaje, které jsou určeny na Společnou zemědělskou politiku EU.

Okruh 3 je zaměřen na bezpečnost a občanství. Zde jsou soustředěny prostředky na podporu ochrany a bezpečnosti občanů EU. Jde zejména o prostředky na Azylový a migrační fond a Fond pro vnitřní bezpečnost. Mimo tyto skutečnosti jsou odtud rovněž financovány programy, které podporují veřejné zdraví, ochranu spotřebitele, kulturu a mládež.

Okruh 4 - Globální Evropa. Tvoří jej prostředky, které jsou zaměřeny na podporu vnějších vztahů EU, také na podporu kandidátských států, států sousedících s Evropskou unií a rozvojových zemí.

Okruh 5 - Správa. Zde je hlavním cílem financování administrativy EU. Součástí tohoto okruhu jsou prostředky na administrativní činnosti institucí a orgánů EU. V tom jsou zahrnuty i výdaje na zaměstnance a výdaje na tzv. evropské školy a na penzijní systémy EU.

Okruh 6 je posledním okruhem v rámci víceletého finančního rámce EU a je zaměřen na Náhrady. Tento okruh tvoří prostředky pro ty státy, které nově vstoupí do EU, konkrétně jsou čerstvými členy Evropské unie. Tyto státy mají po dobu dvou let od přistoupení nárok na rozpočtové náhrady. Tyto náhrady jsou pro ně jistou kompenzací za nárůst výdajů, které souvisí s přistoupením. V nejnovějším období, konkrétně programovací období 2014 – 2020 bude tyto náhrady využívat Chorvatsko, které se stalo novým členským státem v roce 2013.

Pro zajímavost a lepší orientaci jsem se rozhodla níže uvést tabulku (tabulka č. 2), která je zaměřena na jednotlivé roky víceletého finančního rámce pro období 2014 – 2020. V této tabulce můžeme vidět jednotlivé výdaje v milionech EUR.

Rámec je rozdělen jednotlivé okruhy. V tabulce můžeme vidět, že nejvíce prostředků je poskytováno v rámci prvního okruhu, a to Inteligentního růstu podporujícího začlenění, konkrétní částka, která je tu k dispozici je 508 918 mil. EUR. Tato částka je stanovena na období celých sedmi let. Na druhé straně můžeme vidět, že nejméně prostředků je k dispozici v rámci šestého okruhu výdajového rámce, konkrétně se jedná o 29 mil. EUR v průběhu sedmi let. Tato nejnižší částka je způsobena tím, že se prozatím počítá pouze s náhradami pro Chorvatsko, které nově přistoupilo do Evropské unie v roce 2013.

Tabulka 2: Víceletý finanční rámec 2014 - 2020

Víceletý finanční rámec 2014 - 2020								
<i>mil. EUR v běžných cenách</i>	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
1. Inteligentní růst podporující začlenění	63 972	66 812	69 304	72 342	75 270	78 751	82 466	508 918
1a Konkurenceschopnost pro orůst a zaměstnanost	16 457	17 553	18 345	19 794	21 095	22 927	25 026	141 197
1b Hospodářská, sociální a územní soudržnost	47 434	49 171	50 864	52 447	54 065	55 707	57 316	367 005
2. Udržitelný růst: přírodní zdroje	59 304	59 598	59 908	60 191	60 267	60 344	60 422	420 035
výdaje na přímé platby a tržní opatření	44 130	44 368	44 628	44 863	44 889	44 916	44 942	312 737
3. Bezpečnost a občanství	2 179	2 246	2 378	2 514	2 655	2 801	2 950	17 723

Víceletý finanční rámec 2014 - 2020								
<i>mil. EUR v běžných cenách</i>	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-2020
4. Globální Evropa	8 335	8 750	9 142	9 432	9 824	10 269	10 509	66 261
5. Administrativa	8 721	9 076	9 483	9 919	10 346	10 787	11 254	69 585
6. Kompenzace	29	0	0	0	0	0	0	29
Závazky celkem	142 539	146 482	150 215	154 398	158 363	162 952	167 602	1 082 551
Platby celkem	135 866	141 901	144 685	142 771	149 074	153 362	156 295	1 023 956

Zdroj: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vicelety-financni-ramec/vicelety-financni-ramec-2014--2020-20232>

K těmto možnostem čerpání finančních prostředků je možné využít i další možnosti, které jsou nad rámec rozpočtových prostředků. Tato možnost je v rámci dalších nástrojů, které jsou k dispozici mimo finanční rámec. Konkrétně hovoříme o Fondu přizpůsobení se a globalizaci, Fondu solidarity EU, Rezervě pro mimořádné události a Nástroji pružnosti. Poslední možnost financování mimo finanční rámec je Evropský rozvojový fond, který slouží pro financování rozvojové pomoci.

3.2.3 Řízení fondů EU

Výdaje, které jsou vynakládány na politiku hospodářské a sociální soudržnosti, stanovuje Evropská rada. Tyto výdaje jsou konkrétně stanoveny ve střednědobém plánu. Tento střednědobý plán musí být přijatý jednomyslně. V závislosti na přijetí tohoto plánu musí Evropská komise připravit rovněž změnu legislativy EU. V rámci legislativy jsou definována jednotlivá konkrétní pravidla, která určují rozdělování finančních prostředků. Toto rozdělování probíhá prostřednictvím jednotlivých fondů EU. Jednotlivá nařízení, které vydává Evropská komise, podléhají rovněž schválení ze strany Evropského parlamentu a Rady EU.

Další krok, který následuje v rámci řízení fondů, je plně v moci Rady EU. Jde o to, že Rada EU vypracuje a schválí dokument, který je nazýván jako Strategické obecné zásady společenství (SOZS). V tomto dokumentu jsou stanoveny kon-

krétní priority pro rozvoj Evropské unie, které slouží pro orientaci členskými státy. Slouží pro orientaci v oblasti vypracovávání národních strategických referenčních rámců a také operačních programů.

Prvním krokem, který musí jednotlivé členské státy splnit, je zpracování Národního rozvojového plánu, který značíme zkratkou NRP a ve kterém každý stát shrne jeho dosavadní situaci a následně určí jednotlivé cíle střednědobého plánu. Cíle, které stanovují, jsou takové, kterých chce daný stát dosáhnout. Součástí výše zmíněného Národního rozvojového plánu, který vypracovávají jednotlivé státy, je SWOT analýza, vymezení strategie pro dané období, definování operačních programů, rozdělení finančních prostředků a stanovení postupů řízení a koordinace politiky soudržnosti v konkrétním členském státě.

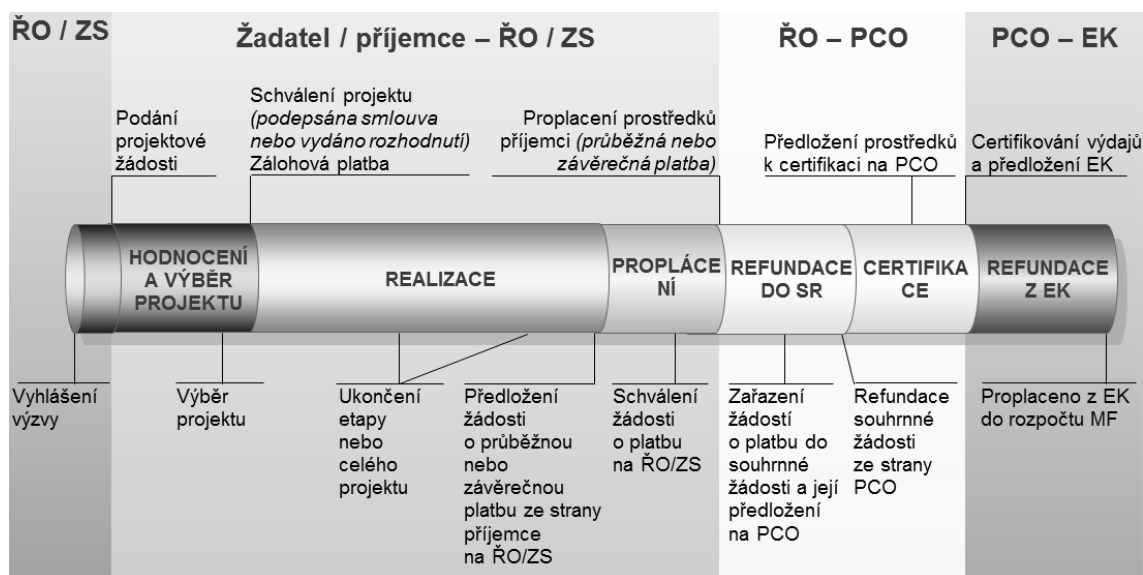
Jelikož se tyto dva dokumenty, Národní rozvojový plán a střednědobý plán, nemusejí shodovat, tvoří se nový dokument, který je zaměřen právě na průnik priorit a cílů každého členského státu a EU. Tento dokument je vydáván pod názvem Národní strategický referenční rámec. Tento rámec je zaměřen na definici soustavy operačních programů. Jmenovitě takových operačních programů, kterých bude stát využívat pro čerpání finančních prostředků z jednotlivých fondů EU. Národní strategický referenční rámec a soustava všech operačních programů vždy podléhá schválení Evropskou komisí. Kontrolu a řízení těchto projektů poté provádějí orgány jednotlivých států, které si daný stát sám stanoví. Evropská komise už potom celý průběh pouze monitoruje a vyhodnocuje. V momentě, kdy vznikne pochybení, může Evropská komise zastavit čerpání finančních prostředků a žádat tak o navrácení těch, které již byly neoprávněně čerpány.

V České republice vystupuje jako hlavní koordinátor Ministerstvo pro místní rozvoj. Speciálním orgánem, který byl stanoven k výkonu dané funkce, byl Národní orgán pro koordinaci. Ten má na starosti jednak přípravu již výše popsaných dokumentů, ale také vystupuje jako oficiální partner EU. Sledování plnění Národního strategického referenčního rámce zabezpečuje Řídící a koordinační výbor. Tomuto výboru je předsedou ministr pro místní rozvoj. Tento výbor rovněž slouží pro doporučení finančních a věcných změn, schválených operačních programů. Také slouží pro to, aby bylo možné projednávat návrhy a změny postupů a rovněž slouží pro koordinaci systémových opatření.

Národní fond je naopak instituce, která vystupuje jako platební a certifikační orgán. Také zajišťuje pro úplně všechny operační programy přechod finančních prostředků z jednotlivých fondů, které jsou k dispozici prostřednictvím EU. Orgán, který se zabývá auditem pro finanční kontrolu, je nazýván jako Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu. Ta funguje v rámci Ministerstva financí a je odpovědná za jednotlivé audity, které jsou uskutečňovány k ověření fungování řídicího a kontrolního systému realizace podpor z fondů Evropské unie.

3.2.4 Čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie

Níže máme uveden obrázek (schéma), který přehledně znázorňuje postup čerpání finančních prostředků pomocí fondů EU.

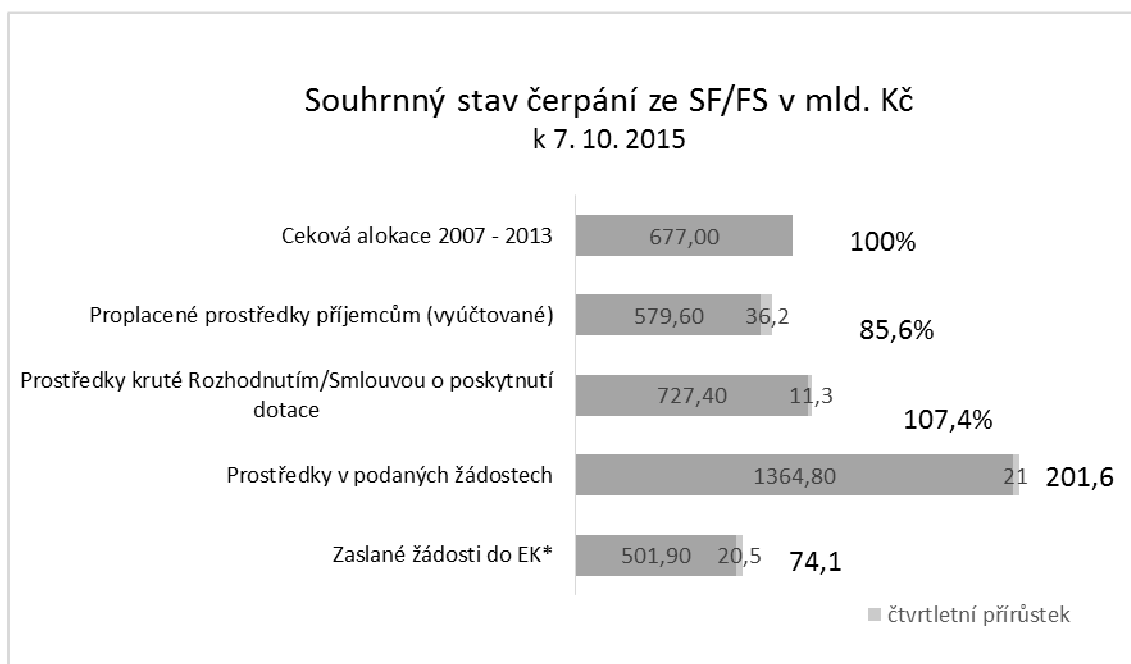

Obrázek 1: Schéma průběhu čerpání finančních prostředků z fondů EU

Zdroj: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani>

V současné době jsme schopni zhodnotit čerpání finančních prostředků za programovací období 2007 – 2013, a to pomocí monitorovací zprávy o průběhu čerpání fondů SF/FS. Tato monitorovací zpráva představuje „hlavní výstup finančního monitoringu průběhu realizace operačních programů ČR v programovacím období 2007 – 2013.“⁶ Poskytuje rovněž informace o pokroku čerpání těchto finančních prostředků. Souhrnný stav čerpání ze SF/FS v mld. Kč, můžeme vidět na následujícím grafu. Zde je možné vidět celkovou alokaci v období 2007 – 2013, která byla 100% a celková výše činila 677 mld. Kč. Prostředky, které byly vázány v podaných žádostech, byly v celkové výši 1 364,8 mld. Kč.

⁶ Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání fondů SF/FS. *Evropské strukturální a investiční fondy*. [online]. 2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani/monitorovaci-zprava>

*“Částka v CZK za průběžné žádosti o platbu zaslané EK je pouze účetní hodnota, kdy převod z EUR na CZK vychází z kurzu platného ke dni odeslání žádosti EK. Tato hodnota však neodpovídá částce fundované do státního rozpočtu. Při refundaci se používá kurz dle zaúčtovaných souhrnných žádostí, který je téměř vždy odlišný od kurzu odeslané žádosti o platbu.”⁷

Graf 3: Souhrnný stav čerpání ze SF/FS v mld. Kč

Zdroj: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani/monitorovaci-zprava>

Monitorovací zpráva, která bude shrnovat a hodnotit čerpání finančních prostředků z fondů EU za programovací období 2014 – 2020, bude nejdříve k dispozici v průběhu roku 2016. V této době bude rovněž zahájeno čerpání finančních prostředků.

3.3 Získávání dotací z evropských zdrojů

Využívání dotací z evropských fondů je v současné době jeden z nejpoužívanějších nástrojů pro získávání finančních prostředků. Tyto dotace lze získat z fondů EU pouze na obecně prospěšné projekty, které jsou tvořeny za účelem zlepšení sociální a ekonomické situace v daném regionu.

Pro získávání dotací z evropských fondů je důležité zaměřením se na danou cílovou skupinu a aktivity s ní související. Cílovou skupinou mohou být například turisté, a to tak, že vybudováním rekreačního centra se v daném regionu zvýší jeho atraktivita a zvýší se tím i turistický ruch.

⁷ Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání Fondů SF/FS. *Dotace EU* [online]. 2015 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani/monitorovaci-zprava>

3.3.1 Pojem dotace

Dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech se dotací rozumí „finanční prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel.“⁸

Charakteristické pro každé dotace je její povinná účelovost, ta musí být dodržena i v rámci jejího čerpání. Podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech není na dotaci právní nárok.

Další vymezení pojmu dotace můžeme nalézt v předpisech, které upravují oblast účetnictví. Například pro nestátní neziskové organizace je zásadní §27 odst. 7 vyhlášky č. 504/2002 Sb. Touto vyhláškou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Dle této vyhlášky jsou za dotaci považována „bezúplatná plnění přímo nebo zprostředkovaně poskytnutá podle zvláštních právních předpisů ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, Národního fondu, ze státních fondů, z rozpočtů územních samosprávných celků na stanovený účel.“⁹

Za dotaci jsou rovněž považována „bezúplatná plnění poskytnutá účetním jednotkám na stanovený účel ze zahraničí z prostředků Evropského společenství nebo z veřejných rozpočtů cizích států a prostředky a granty poskytnuté podle zvláštního předpisu.“¹⁰

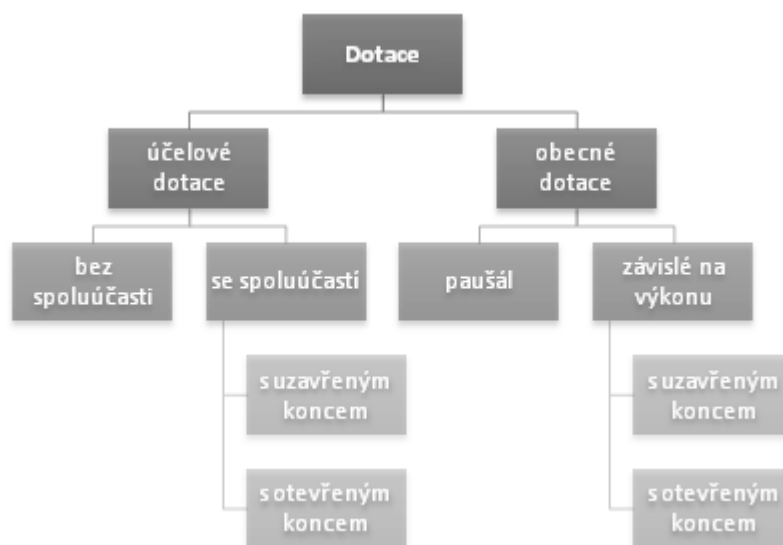
3.3.2 Druhy dotací

Dotace členíme na dvě základní skupiny, a to dotace účelové a dotace obecné. Účelové dotace jsou takové, které jsou poskytovány na konkrétní služby či statky, respektive na konkrétní program. Na rozdíl od toho obecné dotace jsou takové, které mohou být použity na financování různých statků a služeb. (www.bezkorupce.cz, 2013)

⁸ Co jsou dotace ve smyslu českých zákonů. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/faqs/co-jsou-dotace-ve-smyslu-ceskych-zakonu/>

⁹ Co jsou dotace ve smyslu českých zákonů. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/faqs/co-jsou-dotace-ve-smyslu-ceskych-zakonu/>

¹⁰ Dotace. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/dotace/>

Obrázek 2: Členění dotací

Zdroj: <http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/dotace/>

Z výše uvedeného obrázku je možné vidět, že účelové dotace se dále člení na dotace bez spoluúčasti a se spoluúčastí. Dotace bez spoluúčasti jsou takové dotace, které představují pevnou částku, kdy není nutná spoluúcast příjemce na financování. O dotaci se spoluúčastí hovoříme tehdy, kdy má dotace formu určitého procentního podílu na celkově vynaložené částce. Tyto dotace se spoluúčastí se dále dělí na dotace s uzavřeným koncem a uzavřeným koncem. Dotace s uzavřeným koncem jsou takové dotace, kdy může být částka omezena, poskytuje se dle výkonu. V případě, kdy částka není žádným způsobem limitována, hovoříme o dotaci s otevřeným koncem. (www.bezkorupce.cz, 2013)

Dále na obrázku č. 2 můžeme vidět členění obecných dotací, a to na dotace paušální a dotace závislé na výkonu. V případě paušální dotace jde o fixní částku, u které není konkrétně stanoveno její využití. Tyto finanční prostředky můžeme použít na financování libovolných statků nebo služeb. (www.bezkorupce.cz, 2013)

3.3.3 Postup získávání dotací

Postup pro získání dotací zahrnuje několik kroků, a to vytvoření podrobného projektu, nalezení příslušného operačního programu a v něm konkrétní oblasti podpory pro projektový záměr, podání žádosti, posouzení žádosti, realizace projektu, vyhodnocení a vyúčtování žádostí, žádost o platbu, kontrola projektu na místě, publicita projektu a udržitelnost projektu.

3.3.3.1 Vytvoření podrobného projektu

První krok, který musí zájemce o dotace uskutečnit je vypracování podrobného projektového záměru. V daném projektovém záměru musí být jasně vidět, na co konkrétně peníze potřebujeme a musí být také přesně specifikován cíl, jaké-

ho chceme dosáhnout. Důležité je rovněž, aby projektový záměr měl logickou strukturu a měli bychom vědět, na jakou cílovou skupinu je projektový záměr zaměřen. Námi zvolený projekt by měl být optimální hned z několika hledisek. Z hlediska časového, organizačního, technického, právního, finančního a také by měl fungovat delší dobu. Velmi důležité a zásadní pro každý projekt je, aby žadatel věnoval zvláštní pozornost rozpočtu, rovněž je důležité, abychom měli dobře promyšleno financování daného projektu.

3.3.3.2 Nalezení příslušného operačního programu a v něm konkrétní oblasti podpory pro projektový záměr

Takový dotační program, který bude vhodný pro náš projektový záměr, jsme schopni nalézt právě díky tomuto záměru. Konkrétně díky zvolených cílů projektového záměru. Všechny potřebné informace jsme schopni najít v programovém dokumentu. V tomto dokumentu jsou jasně specifikovány podporované oblasti a cíle každého programu, je v něm rovněž uveden výčet potenciálních žadatelů. Tento programový dokument jsme schopni nalézt u jednotlivých řídicích orgánů. Nyní zde uvedu novinky, které vznikly v novém programovacím období, které je stanoveno na období 2014 – 2020 pro nalezení příslušného a vhodného programu. Jde o:

- menší počet programů – z toho vyplývá, že systém operačních programů je přehlednější,
- všechny základní informace jsou dostupné na jednom místě – konkrétně na internetových stránkách www.dotaceEU.cz,
- a jasnější formulace Pravidel pro žadatele/příjemce – to znamená, že jsou stanovena jednotná pravidla pro žadatele/příjemce dotace.

3.3.3.3 Výzvy operačních programů

Každé programovací období stanovuje několik operačních programů, které čerpají dotace z fondů EU. V rámci těchto operačních programů bývají následně vypisovány jednotlivé výzvy, na základě těchto výzev je možné podávat žádosti o dotace. Pro uchazeče o dotace je proto nutné, aby sledoval jednotlivé výzvy a v případě zájmu na danou výzvu reagoval, a to podáním žádosti. Přehled jednotlivých výzev je od roku 2015 k dispozici na internetových stránkách strukturálních fondů a tento přehled bude pravidelně automaticky aktualizován. Každá z výzev bude vždy zveřejněna minimálně s půlročním předstihem. To znamená, že každá výzva bude zveřejňována půl roku před termínem, ve kterém bude nutné žádost odevzdat. Každá výzva operačního programu by měla obsahovat cíle oblasti podpory, popis financování aktiv v oblasti podpory, přípustné příjemce podpory, doporučené financování, výše jednotlivé dotace, finanční alokaci pro výzvu, místo realizace projektů, dobu realizace projektů, termín platnosti výzvy, kritéria pro poskytnutí nevratné přímé dotace, způsobilé výdaje, monitorovací ukazatele,

jednotlivé náležitosti žádosti o poskytnutí dotace a další potřebné informace. V rámci oblasti výzev vznikly pro programovací období 2014 – 2020 tyto novinky:

- jednotný informační systém – to znamená, že veškeré informace, které se budou týkat projektu, budou dostupné online na internetových stránkách,
- snížení administrativní zátěže žadatelů – jelikož doposud byla velmi vysoká administrativní náročnost v rámci žádosti o dotace, rozhodla se Evropská unie tuto náročnost snížit. Konkrétně tím, že veškerá komunikace začíná být vedena na internetových stránkách.
- Jednodušší plánování – toto jednodušší plánování se týká právě výše zmíněné situace, kdy jsou jednotlivé přehledy výzev zveřejňovány s půlročním předstihem.

3.3.3.4 Podání žádosti

Jedním z klíčových dokumentů v rámci získávání dotací jsou projektové žádosti o dotace. Pro přípravu projektové žádosti může žadatel využít buď příručky a metodické pokyny, které jsou určeny pro každý program, nebo konzultací pracovníků řídicích orgánů. Další možnosti pro získání dostatků informací jsou konference nebo semináře, popřípadě si může najmout specializovanou firmu, aby mu danou projektovou žádost vytvořila. Před samotným podáním projektové žádosti je nutné, aby žadatel o finanční výpomoc znal veškeré požadavky, které bude muset splnit.

Žádosti o finanční podporu z fondů Evropské unie je možné podávat na základě výše zmíněných výzev operačních programů. Tyto výzvy bývají zpravidla zveřejňovány na webových stránkách poskytovatele dotace. Tuto žádost tvoří formulář žádosti, podnikatelský záměr, finanční plány a další povinné a nepovinné přílohy. (www.ipodnikatel.cz, 2011)

Mezi povinné přílohy projektové žádosti o dotaci patří technická dokumentace, studie proveditelnosti, analýza nákladů a přínosů, logický rámec a rozpočet.

Jednotlivé projektové žádosti jsou zpracovávány v elektronické podobě. Mezi nejpoužívanější software, který je v těchto případech využíván, je monitorovací systém strukturální fondů (MSSF). Tento internetový software je používán na všech úrovních implementace a také spolufinancování projektů.

3.3.3.5 Posouzení žádosti

Jednotlivé projektové žádosti posuzuje řídicí orgán, který rozhoduje o tom, zda daný projekt získá dotaci, nebo ne. První, co se posuzuje po podání žádosti, jsou formální náležitosti každé žádosti. Současně s touto formální kontrolou se kontroluje, zda je cíl žádosti shodný s cílem konkrétní výzvy daného operačního programu a také, zda je žadatel vhodným příjemcem dané dotace.

V momentě, kdy se dojde k závěru, že v těchto kontrolních oblastech jsou závažné chyby, následuje zamítnutí žádosti.

Po této formální kontrole následuje tzv. expertní posouzení žádosti. V této fázi kontroly experti hodnotí danou žádost a na základě předem stanoveného systému hodnocení dávají žádosti určité body, a to za jednotlivá kritéria hodnocení. Ty žádosti, které prošly expertním posouzením, jsou projednávány v rámci výběrové komise. Výběrová komise má v rámci posouzení žádosti výhodu oproti expertnímu posouzení v tom, že má možnost porovnávat jednotlivé projekty mezi sebou. V momentě, kdy se vyskytne více žádostí o dotaci, než je finanční limit dalších prioritních os, závisí pořadí jednotlivých žádostí na základě bodů, které žádost získala během expertního posouzení. Poté, co projekt projde těmito všemi kontrolami a je schválen, je připravena grantová smlouva a tím pádem může být realizace daného projektu zahájena.

V rámci programovacího období 2014 – 2020 došlo k výraznému posunu v oblasti hodnocení projektů. Tento posun se týká konkrétně toho, že jsou sjednocena pravidla všech programů a také jsou vytvořeny nástroje, které mají zvýšit transparentnost celého procesu. Na rozdíl od minulého programovacího období je nyní možné se odvolat proti negativnímu rozhodnutí v rámci hodnocení žádosti. Rovněž žadatelé mají být podrobně informováni o výsledku daného hodnocení projektů. Jednotlivé novinky pro nové období jsou shrnuty zde:

- zkrácení lhůt - zkrácení lhůt znamená, že byla stanovena jednotná lhůta pro ukončení sledování projektů,
- jasné vymezení rolí a kompetencí jednotlivých subjektů v rámci realizace projektu – to je již výše zmíněná možnost odvolání žadatelů proti výsledkům,
- transparentnější hodnocení projektů – to probíhá v situaci, kdy jsou výsledky dostupné všem žadatelům.

3.3.3.6 Realizace projektu

Realizace projektu probíhá v momentě, kdy je podepsána smlouva, které podrobně stanovuje podmínky pro realizaci. Vznikne-li požadavek na jakékoliv změny původního, již schváleného projektového záměru, je nutné informovat o této situaci daný řídicí orgán a požádat ho o provedení změn.

V průběhu realizace projektu se žadatel/příjemce dotace musí řídit pokyny, které jsou podrobně uvedeny v pokynech pro žadatele/příjemce daného operačního programu. Konkrétně jde například o pravidla pro výběr dodavatelů, povinnou publicitu a další.

Každý z projektů zahrnuje dodávku zboží či služeb, kterou poskytují soukromé firmy. Tyto zakázky podléhají zákonu č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, v platném znění. Tomuto zákonu podléhají z důvodu zamezení nekalé soutěže.

V rámci dotačních programů je potřebné dodržovat zásady transparentnosti a nediskriminace. Z důvodu zásady transparentnosti je každý příjemce uveden v tzv. seznamu příjemců dotace, který je veřejně dostupný. Rovněž jako v ostatních oblastech postupu získání dotace i zde jsou pro nové programovací období novinky. Těmi jsou:

- jasná pravidla realizace – to znamená, že je stanoven jednotný výklad postupů, a to včetně pravidel pro veřejné zakázky malého rozsahu,
- jasně měřitelné výsledky – zde jsou stanovena jednotná pravidla pro vykazování indikátorů projektu,
- jednodušší povinná publicita projektu – to znamená, že je používáno méně log, než tomu bylo v minulosti.

3.3.3.7 Žádost o platbu

Peníze můžeme získat pouze na základě žádosti o platbu, kterou podáme řídicímu orgánu anebo zastupujícímu orgánu (zastupující instituci). Peníze můžeme dostat buď proplacením již vydaných výdajů tzv. ex-post platba, dále poskytnutím prostředků dopředu tzv. ex-ante platba, anebo využitím kombinovaných plateb. Konkrétní podmínky, které se týkají žádosti o platbu, stanovuje řídicí orgán.

3.3.3.8 Vyhodnocení a vyúčtování

Platba příjemci dotace dochází na základě výše zmíněné žádosti o platbu, která je zasílána příslušnému orgánu po skončení etapy, nebo celého projektu. Současně s předkládáním žádosti o platbu je nutné, aby příjemce odůvodnil předkládané výdaje a také prokázal, že tyto výdaje odpovídají podmínkám realizace projektu, které jsou obsaženy ve Smlouvě o poskytnutí dotace. Veškeré platební nároky musejí být podloženy doklady, které jsou schopny prokázat, že se jedná o prostředky vynaložené efektivně, hospodárně, účelně, transparentně a v souladu s cíli projektu. Z tohoto důvodu se doporučuje pořizování fotografií, prezenčních listin, předávacích protokolů a podobně. Zda jsou vzneseny nároky na proplacení požadované částky oprávněné, posuzuje řídicí orgán. V momentě, kdy dojde k situaci, že jsou některé výdaje označeny za nezpůsobilé, řídicí orgán přistoupí ke korekci a zkrátí o ni nárokovanou částku. Výdaje, které jsou označené za nezpůsobilé, jsou například takové výdaje, kdy příjemce dotace nedoloží potřebné doklady, nebo doloží doklady, které jsou chybné a podobně.

V rámci vyhodnocování a vyúčtování jsou rovněž pro nové programovací období 2014 – 2020 stanoveny novinky. Tyto novinky jsou:

- přehlednější kontroly – to znamená, že jsou stanovena přesná a konkrétní pravidla pro kontroly a audity,

- jasnější sankce – to znamená, že jsou přesně definovány jednotlivé výše možných sankcí za nedodržení pravidel (např. v příručkách pro žadatele),
- jednodušší archivace – znamená, že je dostupná elektronická archivace projektové dokumentace, a to v informačním systému.

3.3.3.9 Kontrola na místě

V rámci kontrol probíhá jednak administrativní kontrola, ale také kontrola na místě. Se všemi těmito kontrolami musí žadatel o dotace počítat. Kontrolní tým, který provádí kontrolu na místě, se skládá buď ze zástupců řídicího orgánu, nebo zprostředkujícího subjektu. Kontrolu na místě může také provádět externí subjekt, a to takový, který je touto kontrolou pověřen. Případně může tuto kontrolu vykonávat také externí odborník, který doplní kontrolní tým.

Tito kontroloři prověřují průběh daného projektu přímo na místě, konkrétně tedy u příjemce dotace. Kontrole podléhá projektová dokumentace, fyzický stav realizace projektu a také finanční stránka projektu. Po skončení kontroly na místě je zpracováván protokol, který vypovídá o provedení této kontroly.

3.3.3.10 Publicita projektu

Každý příjemce, který získá finanční prostředky z fondů EU, je povinen informovat o této pomoci prostřednictvím tzv. povinné publicity projektu. Jde o to, že finance, které jsou poskytnuty z fondů EU, nejsou určeny přímo jen žadateli o dotaci, ale také veřejnosti (společnosti). Proto je nutné, aby také nejširší veřejnost byla informována o tom, kde všude Evropská unie pomocí svých projektů pomáhá.

Tato publicita projektu má svá jasně stanovená pravidla, která jsou uvedena v příručkách pro žadatele a příjemce. Jednotlivé informace o daném projektu musí na místě zůstat minimálně po dobu udržitelnosti konkrétního projektu.

3.3.3.11 Udržitelnost projektu

Udržitelností projektu rozumíme dobu, po kterou musí příjemce podpory udržet výsledky daného projektu. K tomuto udržení výsledků se příjemce podpory zavazuje ve smlouvě o financování. V této smlouvě je rovněž uvedena konkrétní doba udržitelnosti projektu, kterou specifikuje každý operační program. Jednotlivé výstupy projektu musí být udrženy po stanovenou dobu, nejčastěji se jedná o 3 až 5 let, a to ode dne ukončení fyzické realizace projektu. To, zda příjemce podpory udržuje hodnoty výstupu, můžou kontrolovat příslušné orgány. V případě, kdy příjemce dotace nesplní povinnosti udržitelnosti projektu, může být v krajním případě požádán o navrácení celé dotace nebo její části.

Udržitelnost projektu znamená, že pokud se například příjemce dotace zavázal, že v rámci projektu bude zaměstnávat celkem pět lidí, musí být tato pracovní místa plně obsazena, a to i po celou dobu udržitelnosti projektu. V momentě, kdy příjemce dotace nedodrží udržitelnost projektu, je mu udělena sankce a v krajních případech může dokonce dojít i k žádosti o vrácení části nebo i celé dotace.

3.3.4 Porušení podmínek poskytnutí dotace

Podmínky mohou být porušovány v jednotlivých oblastech, jako jsou účetnictví, publicita, projekt a jeho změny, nakládání s majetkem, archivace, formální nedostatky, ostatní a veřejné zakázky.

V první oblasti, kterou tu rozeberu, tedy v oblasti účetnictví, dochází nejčastěji k porušení podmínek v podobě nesprávného prokazování způsobilých výdajů (tzn. absence bankovních výpisů, absence pokladních dokladů, atd.).

V druhé oblasti, v oblasti publicity, dochází k nejčastějším problémům v podobě nedodržení podmínek povinné publicity dle nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 Sb., a také dle pravidel OP VK.

V oblasti projekt a jeho změny dochází nejčastěji k porušení podmínek v případech, kdy proběhne podstatné provedení změny projektu, a to bez oznámení v souladu s Příručkou příjemce. Dále zde dochází k porušení podmínek v podobě nenaplnění monitorovacích indikátorů.

V oblasti nakládání s majetkem dochází k porušení podmínek, jestliže proběhne převedení vlastnického práva k majetku pořizovaného, byť i jen částečně z dotace EU, v rozporu s Rozhodnutím.

V oblasti archivace dochází k porušování podmínek v momentě, kdy chybí požadované dokumenty, které se vztahují ke konkrétnímu projektu a také v momentě, kdy chybí dokumenty, které jsou požadovány v rámci legislativy.

V oblasti formálních nedostatků dochází k porušení podmínek v situacích, kdy nejsou dodrženy lhůty pro předložení monitorovací zprávy/hlášení.

U ostatních případů dochází k porušení podmínek v momentech, kdy není poskytnuta dostatečná součinnost v souvislosti s realizací projektu dle Rozhodnutí a kdy jsou předloženy nebo vyhotoveny nepravdivé, nesprávné nebo neúplné doklady ve smyslu ustanovení §129, odstavce a trestního zákona.

Nakonec se vyskytuje porušení podmínek v oblasti veřejných zakázek. Zde jde o situace, kdy byla zadána veřejná zakázka, aniž by byly dodrženy podmínky na zveřejňování, které jsou uvedeny v zákoně o veřejných zakázkách respektive dokumentaci OP VK. Dále se vyskytují také situace, že v zadávací dokumentaci nebo v oznámení o zakázce nejsou dostatečně uvedena nebo popsána všechna kritéria po ověření, zda je veřejná zakázka vhodná. Porušení podmínek v rámci veřejných zakázek probíhá v momentě, kdy se v rámci dokumentace nebo oznámení o zakázce vyskytuje diskriminační nebo nedostatečný popis. Dále v momentě, kdy zadavatel veřejné zakázky vyjednával s uchazeči během výběrového řízení s výjimkou případů, kdy zásadním cílem těchto jednání bylo zkonkretizovat nebo doplnit obsah nabídek nebo bylo také cílem upřesnit povinnosti zadavatele. Dále

také v momentě, kdy se při zadání zakázky vyskytlo nedodržení některý méně podstatných prvků, těmi jsou například zveřejnění oznámení o zadání zakázky. Nakonec dochází k porušení podmínek také v momentě, kdy se vyskytuje problém s nedodržáním lhůt, které jsou stanoveny v Postupech pro zadávání zakázek pro zaslání zadávací dokumentace, zasílání pozvánek na hodnotící komisi, zasílání případného vypořádání námitek, apod. (www.bezkorupce.cz, 2013)

3.3.5 Odpovědnost za porušení podmínek poskytnutí dotace

Tuto odpovědnost konkrétní osoby je možné sledovat ve dvou možnostech, a to povinnosti nahradit škodu a trestně právní odpovědnosti. Co se týče posuzování povinnosti náhrady škody, je nejprve nutné stanovit, podle kterého právního předpisu se náhrada škody bude řídit. Například, když jde o osobu v pracovněprávním vztahu, podléhá náhrada škody příslušným ustanovením Zákoníku práce. (www.bezkorupce.cz, 2013)

V případě trestně právní odpovědnosti se řídíme zákonem č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Konkrétně hovoříme o §221 tohoto zákoníku. Zde stojí: „kdo z hrubé nedbalosti poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou důležitou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku, a tím jinému způsobí značnou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti.“¹¹

§221 odst. 2 Trestního zákoníku také hovoří o tom, že pachatel může být potrestán také odnětím svobody v délce 3 let, a to z důvodu, spáchá-li trestný čin uveden v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného nebo způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Nejprve je nutné stanovit osobu, která byla zajištěním dotace a splněním všech podmínek pověřena. Je také důležité zjistit postavení této osoby, zda jde o pracovněprávní vztah nebo funkcionáře. V situacích, kdy pověřená osoba není stanovena, je nutné zjistit, kdo měl tuto osobu stanovit a neudělal to.

Také je nutné zjistit, která osoba byla povinna kontrolovat dodržování podmínek dotace. Například v případě obcí je k této funkci určen finanční výbor, který musí být vždy zřízen.

3.3.6 Kontrolní orgány poskytování/čerpání dotací

Mezi kontrolní orgány poskytování nebo čerpání dotací patří finanční úřady, nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ), Ministerstvo financí, policie ČR, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS), centrální harmonizační jednotka (auditní orgán, odbor MFČR), Národní orgán pro koordinaci (NOK), Řídící orgán operačního progra-

¹¹ Dotace. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/dotace/>

mu, Platební a certifikační orgán (PCO), kontaktní body AFCOS, OLAF – Evropský úřad pro boj proti podvodům. O všech těchto orgánech je zmíněno níže.

- **Finanční úřad**

Finanční úřady jsou zaměřeny především na kontrolu povinností stanovených právními předpisy a také povinností vyplývajících z podmínek stanovených poskytovatelem.

- **Nejvyšší kontrolní úřad**

Nejvyšší kontrolní úřad je zaměřen na kontrolní činnosti ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 166/1993 Sb., O nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

- **Ministerstvo financí**

Ministerstvo financí vystupuje jako ústřední orgán, a to pro finanční kontrolu. Byl zřízen v souladu s ustanovením zákona č. 2/1969 Sb., O zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. V souladu s tímto ustanovením rovněž řídí, koordinuje a zodpovídá. Konkrétně za provedení finanční kontroly.

- **Policie ČR**

Policie ČR tu je pro jednotlivé osoby, které se mohou obracet jednak na místně příslušné orgány policie ČR, ale také na Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování s působností na celém území České republiky. Tento útvar se zaměřuje na prověřování a vyšetřování těch nejzávažnějších forem trestné činnosti jako jsou například hospodářské činnosti, finanční činnosti a korupce.

- **Úřad pro ochranu hospodářské soutěže**

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je zaměřen na přezkoumání zákonnosti zadávání veřejných zakázek (které jsou často součástí projektu, v rámci kterého je poskytována dotace). Kontrolní činnost a pravomoci tohoto úřadu jsou stanoveny v zákoně č. 273/1996 Sb., O působnosti Úřadu na ochranu hospodářské soutěže. Možnosti ÚOHS zahájit řízení jsou celkem tři, buď z úřední povinnosti, na základě podání návrhu dodavatele, anebo na základě podání návrhu kterékoliv osoby. Nejčastějším způsobem v praxi bývá zahájení řízení na základě podání návrhu od samotného dodavatele, který nebyl úspěšný v rámci soutěže o zakázku, anebo na základě podnětu jiné třetí osoby.

Podnět podává kterákoliv osoba v případě, že má informace o nesrovnalostech v zadávacím řízení, to souvisí s porušením zákona č. 137/2006 Sb., O veřejných zakázkách.

- **Centrální harmonizační jednotka**

Je auditní orgán, který metodicky řídí a koordinuje výkon celého systému finanční kontroly. Současně hodnotí a rozebírá nesrovnalosti, které byly nahlášeny. Tyto nesrovnalosti zkoumá pro účely zpracování prohlášení o uzavření nebo prohlášení o částečném uzavření programu. (www.bezkorupce.cz, 2013)

- **Národní orgán pro koordinaci**

Národní orgán pro koordinaci je stejně jako Centrální harmonizační jednotka orgán kontroly, který je využíván při čerpání dotací z evropských fondů. Vytváří jednotný rámec pro implementaci operačních programů řídicími orgány jako centrální koordinátor. Jedná se zejména o pomoci, které jsou poskytovány ze strukturálních fondů, a to Fondu soudržnosti a Evropského rybářského fondu.

- **Řídící orgán operačního programu**

Řídící orgán operačního programu rovněž figuruje v případech čerpání dotací z evropských fondů a jde o ústřední správní úřady nebo zákonem stanovené právnické osoby. Tento orgán je zodpovědný za řízení, kontrolu a implementaci operačních programů ve své působnosti. Jeho hlavním úkolem je zahájení šetření podezření na nesrovnalosti, a to v případech, že prvotní informace, které vedou k podezření na tuto nesrovnalost, nebyly zamítnuty. Nebyly zamítnuty pro zřejmou neopodstatněnost. Mimo tuto kontrolu vede řídicí orgán také evidenci nesrovnalostí příslušného programu a také zavádí hlášení o prvotních odhaleních těchto nesrovnalostí. Toto hlášení je včetně následných hlášení a souhrnného čtvrtletního hlášení nesrovnalostí.

- **Platební a certifikační orgán**

Platební a certifikační orgán je ústřední orgán státní správy, rovněž v případech evropských dotací. Tento orgán je zodpovědný za celkové finanční řízení prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu EU. Tato funkce mu byla přidělena na základě usnesení vlády č. 18/2006 odbor Národní fond Ministerstva financí. (www.bezkorupce.cz, 2013)

- **Kontaktní body AFCOS**

Jejich hlavní úloha je spolu v souladu s „Národní strategií proti podvodným jednáním poškozujícím nebo ohrožujícím finanční zájmy Evropských společenství,

zajištění koordinace spolupráce a komunikace ve vztahu k Evropskému úřadu pro potírání podvodných jednání OLAF.¹²

Tyto kontaktní body AFCOS jsou ve většině případů umístěny na ministerstvech a Regionálních radách regionů soudržnosti a hl. městě Praze. Tato místa byla v souladu s usnesením vlády č. 175/2006, č. 603/2006 a č. 198/2006 prověřena výkonem funkce řídicího orgánu, anebo byla pověřena funkcí PCO a AO. Základními úkoly těchto orgánů jsou přijímání hlášení o nesrovnalostech.

- **OLAF – Evropský úřad pro boj proti podvodům**

OLAF se zabývá celkem trojím posláním, a to chránit finanční zájmy Evropské unie, konkrétně potíráním podvodů, korupce a jiných nezákonných činností, chránit pověst jednotlivých evropských orgánů a rovněž institucí prostřednictvím vážných pochybení při výkonu jejich povinností, kterých se dopouštějí nebo mohou dopustit zaměstnanci evropských orgánů a institucí a nakonec pomáhat Evropské komisi, a to s přípravou a následným prováděním politik, které jsou zaměřeny na odhalení a potírání podvodů. (www.bezkorupce.cz, 2013)

OLAF rovněž pomáhá orgánům, které jsou odpovědné za správu finančních prostředků Evropské unie, rozeznat a pochopit typy podvodů, trendy hrozeb a jednotlivých rizik. Slouží také pro ochranu všech finančních zájmů Evropské unie, a to tím, že brání veškerým podvodům.

Tento evropský úřad je možné kontaktovat v případech, kdy se jedná o podvody nebo jiné závažné nesrovnalosti, které by mohly mít negativní dopad na finanční prostředky Evropské unie. Rovněž je možné tento úřad informovat v situaci, kdy dochází k závažnému pochybení a porušení povinností ze strany zaměstnanců jednotlivých orgánů a také institucí EU.

U výše uvedených orgánů je možné podávat podněty v případech, kdy máme informace o zneužívání dotací z fondů EU. Forma podnětu není striktně stanovena a podání lze učinit ústně i písemně. Je možné využít rovněž elektronických podatelů pro emailová podání. V případech trestního oznámení i pouhého podnětu se doporučuje, aby osoba výslovně požádala o informovanost toho, jak bylo s podáním naloženo.

3.3.7 Korupční rizika dotačního řízení

Mezi základní korupční rizika dotačního řízení řadíme manipulaci v dotačním řízení, podvody v žádostech o dotace, zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům a neúčelné čerpání dotace.

¹² Kdo kontroluje poskytování/čerpání dotací. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/faqs/kdo-kontroluje-poskytovanicerpani-dotaci-aneb-na-koho-se-lze-obracet-s-podnety-ke-kontrolu/>

- **Manipulace v dotačním řízení** – jde hlavně o manipulaci s podmínkami. Konkrétně s podmínkami, které jsou stanoveny pro příjemce dotací. Hovoříme tu o podmínkách, jako jsou například podmínky o hodnocení jednotlivých žádostí a o ovlivňování dotačního řízení uchazeči o dotaci. (www.bezkorupce.cz, 2013)
- **Podvody v žádosti o dotaci** – zde jde zejména o situace, kdy jsou uchazeči o dotaci uváděny falešné nebo zavádějící informace, a to za účelem získání dotace, nebo za účelem být neoprávněně zvýhodněni před ostatními žadateli. (www.bezkorupce.cz, 2013)
- **Zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům** – to znamená, že dotační prostředky, které jsou poskytovány, nejsou zcela nebo z části vynaloženy ve veřejném zájmu. Tzn. na veřejně prospěšné činnosti. (www.bezkorupce.cz, 2013)
- **Neúčelné čerpání dotace** – jde o situace, kdy příjemce dotace podává vymyšlené, tedy falešné nebo nedostatečné údaje o čerpání dotace a o jejím využití. To vše z toho důvodu, aby napomáhal krýt zneužití dotace k jiným účelům, než které byly stanoveny. Nebo aby kryl jiné podvody a selhání při její administraci. (www.bezkorupce.cz, 2013)

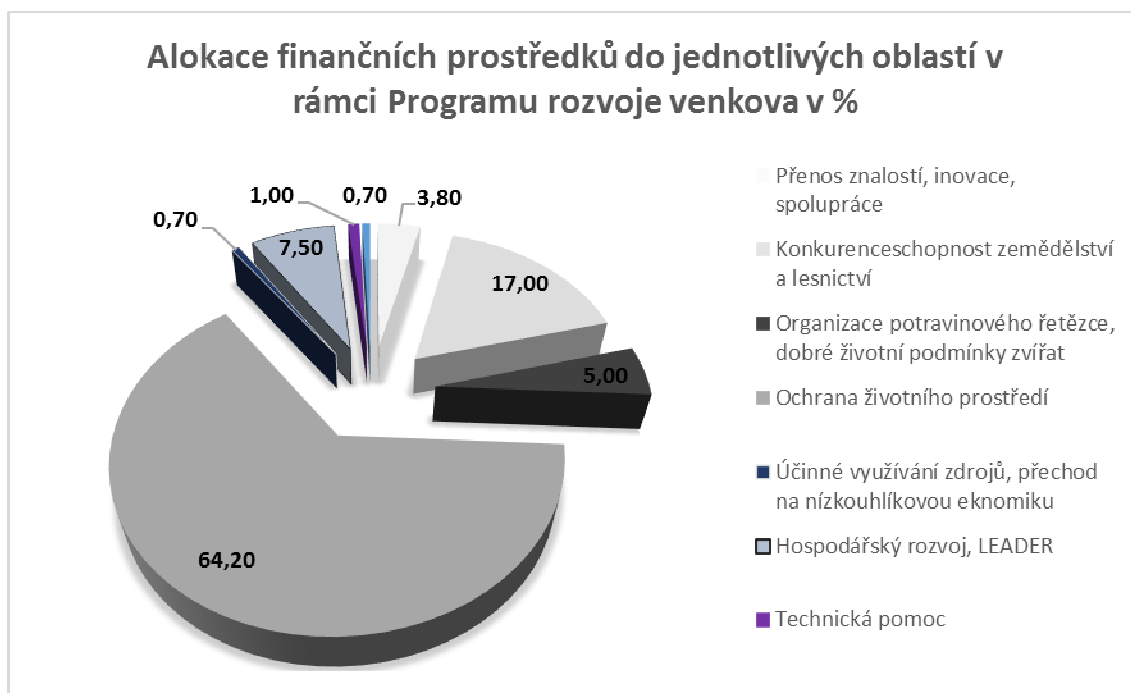
3.4 Dotace v zemědělství

Pro lepší orientaci v rámci příkladu, který je uveden ve vlastní práci, je nutné, abych ve zkratce popsala, jakým způsobem fungují dotační programy v oblasti zemědělství. Konkrétně se zaměřím na situaci získávání dotací prostřednictvím Agroenvironmentálního opatření a rovněž pomocí SAPS, kterých využil i níže zmíněný podnik. Tyto dvě formy získávání finanční výpomoci fungují prostřednictvím Programu rozvoje venkova, který je obsažen v nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcích předpisech uvedeného nařízení.

V právě probíhajícím programovacím období 2014 – 2020 bylo z rozpočtu EU vyčleněno celkem 63 miliard Kč. Program rozvoje venkova je z části financován i z rozpočtu České republiky, která na tuto oblast vyčlenila celkem 34 miliard Kč. Celková částka, která je stanovena pro tuto oblast, tedy činí 97 miliard Kč. Tyto částky byly schváleny 26. 5. 2015.

Mezi hlavní cíle Program rozvoje venkova patří obnova, zachování a zlepšení ekosystémů, které jsou závislé na zemědělství. Tohoto všeho je třeba dosáhnout převážně pomocí Agroenvironmentálních opatření.

Pro zajímavost a také lepší přehlednost, můžete na níže uvedeném grafu vidět graf, který zobrazuje alokaci finančních prostředků do jednotlivých oblastí v rámci Programu rozvoje venkova. Tato alokace je uvedena v procentech. Z tohoto grafu je patrné, že nejvíce finančních prostředků bude soustředěno na ochranu životního prostředí, tedy celých 64,2% z celkového počtu. Naopak nejméně finančních prostředků bude soustředěno do starých závazků a také do účinného využívání zdrojů a přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, pouhých 0,7% z celkového počtu finančních prostředků.

Graf 4: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí v rámci Programu rozvoje venkova v %, vlastní tvorba

Zdroj: <http://www.szif.cz/cs/prv2014>

3.4.1 Co je Agroenviopatření?

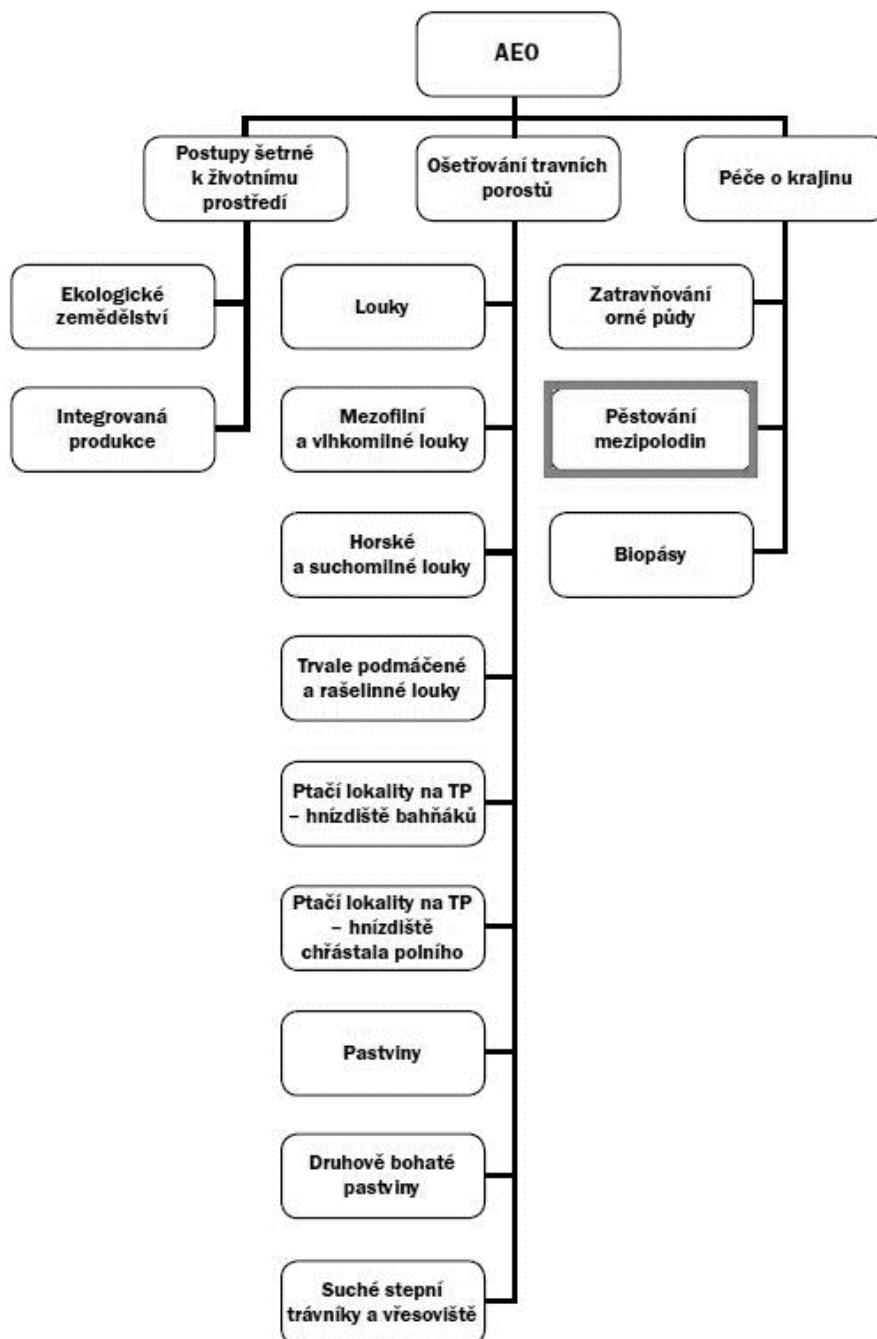
Agroenviopatření zahrnuje komplex takových hospodaření, jejichž cílem je udržitelný rozvoj venkovských oblastí a je součástí Programu rozvoje venkova. Tato opatření fungují na principu pětiletých závazků k danému způsobu hospodaření. Finanční výpomoci, které jsou formou Agroenviopatření poskytovány, by měly zemědělce podporovat a motivovat v zavedení a používání metod zemědělské produkce, slučitelné s ochranou a zlepšováním životního prostředí. V rámci tohoto opatření jsou k dispozici celkem tři druhy podopatření, konkrétně se jedná o Postupy šetrné k životnímu prostředí, Ošetřování travních porostů a Péče o krajinu.

Jelikož ve vlastní práci se setkáme s problémem v podopatření Ošetřování travních porostů, je nutné si říci, o co vlastně jde. Toto podopatření je zaměřeno na podporu hospodaření na travních porostech. To je patrné už z názvu. Hlavní cíl tohoto podopatření spočívá v nalezení kompromisu, konkrétně mezi intenzivním hospodařením a úplným opuštěním hospodaření na travních porostech.

Více informací pro toto podopatření najdeme v nařízení vlády č. 242/2004 Sb., O podmínkách provádění opatření na podporu rozvoje mimoprodukčních funkcí zemědělství spočívajících v ochraně složek životního prostředí (o provádění agroenvironmentálního opatření). Konkrétně hovoříme o §7 tohoto

nařízení. Jednotlivé podmínky Agroenvi opatření můžeme najít v nařízení vlády č. 79/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pro lepší orientaci a přehlednost můžeme níže vidět obrázek, na kterém je rozdělení celého agroenvironmentálního opatření na jednotlivá podopatření. V rámci těchto podopatření je možné čerpat finanční prostředky z fondů EU.

Obrázek 3: Agroenvi opatření – rozdělení

Zdroj: Zdroj: http://web2.mendelu.cz/af_291_projekty2/vseo/files/68/5246.jpg

3.4.2 Žádost na Agroenviopatření

Žádosti v oblasti Agroenviopatření se podávají formou tzv. Jednotné žádosti. Termín pro podání žádosti na využívání finančních prostředků z tohoto opatření je omezen datem 15. 5. prvního roku pětiletého období. Jak již bylo zmíněno výše, jde o pětileté finanční výpomoci. Žádost se podává na místně příslušnou Agenturu pro zemědělství a venkov. Podmínkou pro čerpání finančních prostředků po celou dobu pěti let z tohoto opatření je, že žadatel musí žádost podávat každý rok právě k 15. 5. V momentě, kdy žadatel nestihne do tohoto data podat žádost, má ještě dalších 25 kalendářních dní tuto situaci napravit a žádost podat. Musí ovšem počítat s tím, že v rámci takového opoždění v podání žádosti, bude sankcionován. Sankce je stanovena ve výši 1% za každý prodlený den. Když žadatel nestihne podat žádost ani v těchto 25 kalendářních dnech, žádost je automaticky zamítnuta a žadatelem nejsou vypláceny žádné finanční prostředky.

3.4.3 Co je SAPS?

SAPS, což je zkratka pro Systém jednotné platby na plochu, vznikl na podporu zemědělců, kteří obhospodařují minimálně jeden hektar zemědělské půdy. Jde o přímé platby, které jsou poskytovány z rozpočtu EU. Tyto přímé platby jsou významnou položkou přímých plateb v rámci EU.

Žádost o finanční prostředky pomocí SAPS se podává stejně jako v prvním případě, pomocí tzv. Jednotné žádosti.

4 Vlastní práce

V této části bakalářské práce se budu věnovat konkrétním příkladům zneužití dotací a rovněž dotací, u kterých nebyly dodrženy podmínky pro jejich čerpání. Ráda bych tu zmínila jeden příklad účelného zneužití, konkrétně projekt IP 1 – Služby sociální prevence v Libereckém kraji.

V dalším příkladu se budeme orientovat v rámci zemědělství. Konkrétně tedy v situaci, kdy jeden nejmenovaný podnik čerpal přímé dotace od EU, ale při čerpání těchto dotací nedodržel podmínky, které si EU stanovila. Proto bude nejmenovaný podnik nucený tyto dotace vrátit.

4.1 Projekt IP 1 – Služby sociální prevence v Libereckém kraji

Projekt IP 1 neboli projekt Služby sociální prevence v Libereckém kraji se zaměřuje na poskytování a rozvoj vybraných druhů sociálních služeb, a to především služeb sociální prevence osobám, které jsou znevýhodněny svým zdravotním postižením nebo také společenským postižením.

4.1.1 Popis a příprava projektu

Hlavním cílem projektu, který byl stanoven, bylo poskytnout sociální služby a pomoc tak cílovým skupinám. To všechno za účelem začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Hlavním záměrem poté bylo pomoci osobám, aby se začlenili do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a také, aby se mohli případně vrátit na trh práce, udržet se na tomto trhu práce a u některých cílových skupin šlo také o podporu při prvním vstupu na trh práce. Tohoto cíle a také cíle poskytování sociálních služeb mělo být v rámci Libereckého kraje poskytnuto prostřednictvím řady dodavatelů sociálních služeb, kteří měli být vybráni na základě zadávacího (výběrového) řízení.

Potřebnost toho projektu vyplývala ze současného stavu sociálních služeb v rámci Libereckého kraje. Tak to uvedl sám Liberecký kraj. Rovněž uvedl, že služby jsou poměrně roztržštěné a při neexistující konkurenci bylo téměř nemožné zajistit jejich kvalitu i dostupnost. Projekt si kladl za hlavní cíl zajistit takové sociální služby, které nebyli dostatečně zabezpečeny. Šlo například o azylové domy, domy na půl cesty, intervenční centra a řadu dalších institucí. Záměr realizovat tento projekt byl schválen radou Libereckého kraje dne 18. září 2007.

Mezi cílové skupiny tohoto projektu samozřejmě patřili osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny a osoby z jiného sociokulturního prostředí, osoby opouštějící výkon trestu odnětí svobody, oběti trestné činnosti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi a další.

4.1.2 Rozpočet a problémy projektu

Celkový rozpočet projektu byl stanoven na 225 mil. Kč. Délka trvání tohoto projektu byla stanovena na 3,5 roku, konkrétně od 1. 4. 2009 do 30. 11. 2009, na konec byla tato lhůta prodloužena do 28. 2. 2013.

Ovšem problémy, které byly spojené s projektem, vznikaly již na samém začátku projektu. Konkrétně šlo o situaci, kdy pouze některým poskytovatelům sociálních služeb byly stanoveny nestandardní podmínky pro plnění. Toto ještě dříve, než byl najat celý projektový tým a především projektový manažer. Tato situace by se dala považovat za jisté diskriminační chování. Dalším problémem, který vznikl, bylo, že nebyla obsazena celkem dvě místa kontrolorů poskytovatelů služeb a díky tomuto problému nastala situace, že někteří poskytovatelé těchto sociálních služeb bez kontroly pouze fakturovali tyto služby, ale reálně neposkytovali žádné peněžní plnění oprávněným (postiženým) osobám.

V průběhu celého tohoto projektu následovaly také kontroly, které byly prováděny prostřednictvím Krajského úřadu u poskytovatele sociálních služeb Libereckého kraje romského sdružení (LRS). U tohoto poskytovatele bylo zjištěno, že hrubě porušuje pravidla realizace. Ovšem veškerá dokumentace, která vypovídala o uskutečňování těchto kontrol a o nedostacích, které byly zjištěny v rámci kontrol, byla Krajským úřadem úmyslně zatajována. Tím pádem mohlo LRS i nadále získávat zálohové platby, a to v celkové výši cca 12 mil. Kč po celý následující rok.

Z výše zmíněného důvodu zatajování informací, které byly zjištěny v průběhu kontroly, se pracovníci Krajského úřadu Libereckého kraje dopustili závažného porušení, a to v oblasti Kontrolního úřadu, Spisové služby a dalších pravidel činností. Tyto informace vyplývají z dokumentace zprávy o projektu IP 1, konkrétně z 21. 3. 2013. Mimo kontrolu Krajského úřadu proběhl rovněž audit, a to ze strany Ministerstva financí a finančního úřadu. Na základě tohoto auditu byl vyčíslen postih v celkové výši 22 mil. Kč. Tuto sumu si musel Liberecký kraj zaplatit z vlastních zdrojů.

4.1.3 Situace kolem LRS

V rámci samotného LRS se přišlo také na řadu dalších problémů. Mezi tyto problémy můžeme zařadit situaci, kdy si několik vedoucích pracovníků vyplácelo neúměrně vysoké mzdy, ovšem v dokladech o této skutečnosti chyběla veškerá dokumentace. I přes tuto chybějící dokumentaci se podařilo dohledat, že minimálně jedné pracovníci byla vyplácena měsíční mzda v celkové výši 99 tisíc Kč.

Mimo toto proplácení LRS také platilo nájemné za prostor pro komunitní centrum, a to radnici v Tanvaldu v celkové výši 1 000 Kč za rok, ovšem v dokumentaci byl uváděn nájem v celkové výši 24 000 Kč. Takových podobných situací se v tomto případě našlo více.

4.1.4 Kontroly MPSV

Od září roku 2010 byl projekt řízen bez jakékoli zpětné vazby. Sice probíhaly pravidelné kontroly ze strany MPSV, která mimo jiné zmiňovala i nízkou úroveň celé kontrolní činnosti, ale tyto kontroly probíhaly tak, že v momentě, kdy byly zjištěny nějaké pochybnosti, byly tyto skutečnosti vedením úřadu úmyslně zatajovány a nebyly z nich tedy vyvozovány žádné důsledky pro poskytovatele sociálních služeb, a to ani pro projektový tým. Tento stav pokračoval až do října 2011, kdy následovala 2. pravidelná kontrola ze strany MPSV. Po této kontrole už byl kontrolní úřad MPSV nucen upozornit na to, že došlo k hrubým a závažným porušením a pochybením při samotném řízení projektu.

Ovšem škody, které vznikly během realizace projektu, byly i nadále bagatelizovány s tím, že Finanční úřad a Ministerstvo financí České republiky nestanovily konkrétní výši škod. Z tohoto důvodu nebylo možné přistoupit k postihu jednotlivých pracovníků Libereckého kraje, kteří se dopustili závažného pochybení.

Až v průběhu roku 2012 podal bývalý manažer LRS na vedení úřadu a také na konkrétní politické reprezentanty trestní oznámení, a to pro zneužívání pravomocí a poškozování Evropské unie. Toto trestní oznámení bylo podáno dne 28. 8. 2012 a stále je v rámci řešení policie ČR. To znamená, že do dnešního dne nebylo odloženo, ale ani nebylo vzneseno obvinění.

4.1.5 Závěrečné shrnutí a doporučení

Ve výše zmíněném příkladu jsme se seznámili s konkrétní situací, kdy docházelo k opakovanému účelnému zneužívání dotací z EU. Konkrétní problémy, které v tomto případě vznikly, byly převážně v oblastech účetnictví, archivace a veřejných zakázek.

- **Archivace** – zde šlo o situaci, kdy Krajský úřad Libereckého kraje záměrně zatajoval a nearchivoval podklady, které by dokazovaly již po první kontrole, že není něco v pořádku. Tudíž takové podklady, které by jasně vypovídali o tom, že dochází k porušení pravidel v rámci realizace projektu.
- **Účetnictví** – zde šlo o situaci, kdy poskytovatelé služeb pouze fakturovali částky pro finanční výpomoc, ale tato výpomoc nikdy nebyla placena. Tudíž s peněžními prostředky nebylo nakládáno tak, jak mělo být.
- **Veřejné zakázky** – zde šlo o porušení už na samotném začátku celého projektu, kdy byly stanoveny nestandardní podmínky jen pro některé uchazeče o provoz sociálních služeb. Hned vzápětí vznikl další problém, kdy nebyla obsazena dvě volná místa kontrolorů a následkem toho vznikl problém, který je popsán v oblasti účetnictví.

Doporučení pro snížení těchto problémů bych viděla následovně. Určitě by bylo vhodné stanovit metodiku pro kontrolu čerpání dotací. Tato metodika by jasně definovala základní kritéria k veřejné prospěšnosti.

Za další by bylo vhodné zavést povinnou kontrolu plnění projektů u významných dotací, konkrétně by se jednalo o kontrolu plnění cílů, harmonogramu a aktivit. Tato kontrola by mohla zamezit několika problémům ve výše zmíněných oblastech. Častější kontroly a hlavně přísnější kontroly by byly velmi vhodným nástrojem pro zamezení spousty problémů.

Určitě by bylo rovněž vhodné a dobré, kdyby se kontinuálně zveřejňovali uzavřené dohody o poskytnutí dotace.

4.2 Přímé dotace z programu Agroenvi opatření a SAPS

V rámci programu Agroenvi opatření a SAPS se rozhodl nejmenovaný podnik využít dotací z Evropské unie. Těchto dotací využíval v roce 2014 a níže si rozebereme, jaký problém v rámci čerpání těchto finančních prostředků nastal a jaké jsou následky daného problému.

4.2.1 Využití Agroenvi opatření a SAPS

Jak již bylo zmíněno výše, v roce 2014 nejmenovaný podnik využíval finanční pomoci od EU v rámci agroenvironmentálního opatření. Tohoto opatření využil konkrétně na Ošetřování travních porostů. Společnost měla k dispozici pozemek o velikosti 2 hektarů, na který využívala finanční prostředky právě na Ošetřování travních porostů. V rámci agroenvironmentálního opatření dostával nejmenovaný podnik finanční výpomoc v celkové výši 1 920 Kč/ha. V rámci SAPS společnost čerpala finanční prostředky v celkové výši 6 000 Kč/ha.

4.2.2 Problém s čerpáním finančních prostředků

Jak jsem již několikrát zmínila, šlo o čerpání finančních prostředků na Ošetřování travních porostů. Problém, který tu nastal, byl právě v tom, že nejmenovaný podnik sice čerpal finanční prostředky na Ošetřování travních porostů, ale na tomto pozemku (půdním bloku) stála nemovitost. Tudíž nebylo prakticky možné využívat finanční prostředky na ošetřování, když v konečném důsledku o žádné ošetřování nešlo. V tomto případě šlo tedy o jasné porušení podmínek, které byly stanoveny Evropskou unií pro čerpání finančních prostředků. Na tuto skutečnost přišla Evropská unie na základě svých kontrol včas.

Tuto chybu společnost odůvodňuje tím, že mají ve svém vlastnictví několik pozemků a rovněž několik půdních bloků a nestíhají je kontrolovat. Konkrétně nestíhají kontrolovat, v jakém stavu se nacházejí. Toto odůvodnění беру pouze jako výmluvy, nikoli jako opodstatněné odůvodnění. Z důvodu nedostatečného ověření skutečnosti ohledně pozemků (půdního bloku) došlo tedy k situaci, že nejmenovaný podnik čerpal výše zmíněné finanční prostředky od EU.

4.2.3 Postih za nedodržení podmínek

V současné době ještě není přesně stanovena výše sankce, kterou podnik bude nucen uhradit a rovněž není stanoveno, kolik procent z využití dotace bude muset podnik vrátit. Ovšem pomocí Příručky pro žadatele/příjemce si podnik mohl zjistit, že velice pravděpodobné je, že podnik bude muset část dotace vrátit.

Jak je zmíněno výše půdní blok měl celkovou výměru 2 hektary a společnost dostávala finanční výpomoc v celkové výši 1 920 Kč/ha. V Příručce pro žadatele/příjemce si tedy nejmenovaný podnik zjistil, že bude nucen vrátit celou částku za 2 hektary, konkrétně hovoříme o částce 3 840 Kč. Na první pohled je patrná, že tato výše sumy není natolik podstatná pro větší podnik, ale nemusí být ještě koenečná. Není jisté, jaká bude stanovena výše sankce (pokuty), kterou podnik bude muset uhradit. Největší negativum pro podnik je, že se nějakým způsobem „zapsal“ u SZIF (což je orgán, který má na starosti zemědělské dotace) a je možné, že každé další získání dotací v rámci tohoto podniku bude více a více složitější. Je totiž možné, že už tento podnik bude figurovat jako ne moc spolehlivý podnik v očích SZIF.

4.2.4 Závěrečné shrnutí a doporučení

V rámci tohoto příkladu jsme si představily situaci, kdy podnik není schopen dodržet podmínky pro udržitelnosti projektu. Tedy pro udržení čerpání finančních prostředků pomocí dotací z EU. Tím, že tato skutečnost byla odhalena téměř na samém začátku, lze konstatovat, že kontroly v oblasti zemědělských dotací fungují více než dobře. I po rozhovoru s ředitelem nejmenovaného podniku jsem byla obeznámena s tím, že kontroly v této oblasti probíhají pravidelně a podrobně. Lze tedy říci, že z pohledu kontrol, které jsou prováděny, bylo v tomto konkrétním příkladu vše v naprostém pořádku.

Doporučení v tomto konkrétním případě by bylo zaměřeno hlavně na nejmenovaný podnik a speciálně na zaměstnance daného podniku. Mezi doporučení bych určitě zařadila, aby si podnik lépe volil své zaměstnance, nebo alespoň ty, kteří budou mít na starosti výše zmíněnou problematiku. A v souvislosti s tím by bylo dobré zavést určité kontroly, které by zajišťovaly, že nedojde k podobným problémům. Určitě je nutné více nutit oprávněné zaměstnance k těmto výkonům, aby se na kontrolu pozemků a půdních bloků, které jsou ve vlastnictví podniku, zaměřil nejen z hlediska administrativního, ale i fyzického.

5 Závěr

Prostřednictvím jednotlivých fondů Evropské unie může Česká republika stejně jako v minulých programovacích obdobích i v tomto období, konkrétně 2014 – 2020 čerpat finanční prostředky, v tomto nejnovějším období v celkové výši 24 mld. EUR. Je tedy pouze na nás, občanech České republiky, jak tyto prostředky využijeme a kolik jich celkem vyčerpáme. Ideální situace by samozřejmě byla, kdybychom vyčerpaly veškeré finanční prostředky, které nám Evropská unie prostřednictvím svých fondů nabízí.

Bohužel se v současné době čím dál tím častěji setkáváme se situacemi, kdy dochází ke zneužití těchto finančních prostředků, nebo jen v neschopnost podniků dodržet podmínky, které si stanovuje sama Evropská unie pro čerpání finančních prostředků. Poté nastává situace, že tyto společnosti jsou sankcionovány a musí vrátit část, v krajních případech dokonce i celou finanční výpomoc, která jim byla poskytnuta prostřednictvím fondů EU. Tyto situace bohužel o České republice nevypovídají zrovna dobře. Proto by se měl náš stát snažit zabránit těmto situacím, nebo alespoň snížit jejich počet. Hovořím tu nyní o situaci, kdy dochází k účelnému zneužívání dotací. Ovšem v situacích, kdy dochází k nedodržení podmínek pro čerpání finančních prostředků, je snížení počtu takových situací na daných podnicích. Jak jsme se sami přesvědčili v rámci příkladu, jde většinou o nedostatečnou informovanost uvnitř podniku. Proto je právě na jednotlivých podnicích, aby se snažili co nejefektivněji využívat finanční výpomoci, které jim EU nabízí.

Česká republika prozatím vystupuje jako čistý příjemce financí z EU, proto by bylo vhodné vytěžit z těchto získaných finančních prostředků co nejvyšší možný užitek a vyvarovat se tak situacím, které by mohli toto postavení České republiky ohrozit.

Z informací, které jsme zjistili v rámci vlastní práce, můžeme říci, že v případě prvního příkladu docházelo k porušení hned několika zásadních podmínek a povinností při využívání a čerpání finančních prostředků z fondů EU. Ať už hovoříme o porušení povinností v oblasti účetnictví, nebo veřejných zakázek. U druhého příkladu jsme naopak zjistili, že problémem v rámci udržení si finanční výpomoci se vyskytuje chyba přímo u daného podniku. Je tu zásadní problém v celkové neinformovanosti vlastních zaměstnanců. S tím souvisí také špatná nebo nekompletní dokumentace, kterou podniky ohledně dotací vedou. Problémy v rámci dokumentace (administrativy) vznikají z důvodů její zbytečné složitosti a náročnosti. Na tom se mimo jiné shodují i jednotlivé podniky, které dotace čerpají. Na druhou stranu je ovšem nutné podotknout, že nebýt těchto finančních výpomocí, řada podniků by jistě nemohla uskutečnit mnoho svých projektů. Proto stojí za zvážení, že administrativní náročnost stojí za to, aby se podnik mohl nadále rozšiřovat a modernizovat.

6 Literatura

[1] TAUER, Vladimír, Helena ZEMÁNKOVÁ a Jana ŠUBRTOVÁ. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem : metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009, 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.

[2] BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009, 79 s. ISBN 978-80-7408-014-2.

[3] CIHELKOVÁ, Eva. *Nový regionalismus: teorie a případová studie (Evropská unie)*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2007, xxviii, 361 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-808-8.

[4] *Žádost o finanční podporu z OP LZZ*. Liberec, 2008.

[5] JENÍČEK, Vladimír. *Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010, xv, 132 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-195-6.

[6] ČR a strukturální fondy. 2015. *Euroskop* [online]. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8877/sekce/cr-a-strukturalni-fondy/>

[7] Rozpočet EU. 2015. *Euroskop* [online]. [cit. 2015-10-23]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8877/sekce/rozpocet-eu/>

[8] Dotace. *Bezkorupce* [online]. 2013 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/nase-temata/dotace/>

[9] IP1 – zneužití evropské dotace v sociálních službách. *Krajské protikorupční pracoviště* [online]. 2013 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: <http://www.kpkp.cz/kauzy/detail-kauzy/r/ip1-zneuziti-evropske-dotace-v-socialnich-sluzbach/>

[10] Programové období 2014 - 2020. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. 2013 [cit. 2015-09-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/>

[11] Víceletý finanční rámec 2014 - 2020. *Ministerstvo finanční ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vicelety-financni-ramec/vicelety-financni-ramec-2014--2020-20232>

- [12] Tematické operační programy. *Strukturální fondy* [online]. 2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy>
- [13] Program rozvoje venkova. *SZIF* [online]. 2015 [cit. 2015-12-05]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/prv2014>
- [14] Jednotná žádost. *SZIF* [online]. 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/jednotna-zadost>
- [15] Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání fondů SF/FS. *Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani/monitorovaci-zprava>
- [16] Informace o čerpání z fondů EU. *Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. 2015 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: <http://dotaceeu.cz/cs/Informace-o-cerpani>
- [17] *Evropské fondy 2014-2020: jednoduše pro lidi*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Národní orgán pro koordinaci, 2015, 26 stran. ISBN 978-80-87147-84-9.
- [18] *Evropské strukturální a investiční fondy 2014 - 2020 v kostce*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Národní orgán pro koordinaci, 2015, 48 stran. ISBN 978-80-7538-009-8.

7 Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma průběhu čerpání finančních prostředků z fondů EU	24
Obrázek 2: Členění dotací	27
Obrázek 3: Agroenvi opatření – rozdělení	40

8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled fondů EU, vlastní tvorba	14
Tabulka 2: Víceletý finanční rámec 2014 - 2020	21

9 Seznam grafů

Graf 1: Alokace fondů EU mezi tematické operační programy 2007 - 2013 v mil. EUR, vlastní tvorba.....	10
Graf 2: Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014 – 2020, vlastní tvorba ...	12
Graf 3: Souhrnný stav čerpání ze SF/FS v mld. Kč.....	25
Graf 4: Alokace finančních prostředků do jednotlivých oblastí v rámci Programu rozvoje venkova v %, vlastní tvorba.....	39

